

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy
Leisure time od children of younger school age of a selected primary school

Bc. Marie Švarcová

Vedoucí práce: Ing. Bc. Alena Váchová, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy
pedagogika — výchova ke zdraví

2022

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je trávení volného času dětí mladšího školního věku. V teoretické části práce se pojednává o volném čase dětí a o pedagogickém ovlivňování volného času, o zařízeních pro zájmové vzdělávání, rovněž o socializaci a o hrách ve volném čase a o školní družině. Také o prevenci vzniku rizikového chování v rámci volného času. Rovněž je zmíněno nedávné uzavření škol z důvodu pandemie Covid – 19.

Hlavním cílem práce je zjistit, jak děti mladšího školního věku vybrané základní školy tráví volný čas. Dílčími cíli je zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují ve škole a mimo ni, zda navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají. Rovněž, jak děti vnímaly dobu uzavření škol. Výzkumným nástrojem je strukturovaný dotazník.

V praktické části práce je popsán a vyhodnocen výzkum o trávení volného času dětí mladšího školního věku jedné pražské základní školy. Je uveden popis školy, respondentů a průběhu výzkumu. Poté jsou vyhodnoceny odpovědi na jednotlivé otázky dotazníkového šetření. Následuje diskuse, ve které jsou shrnuty výsledky výzkumu a vyhodnoceny cíle, komparace dat a doporučení. V závěru práce je pedagogický výstup.

Ze závěrů výzkumu vyplývá, že dotazované děti nejraději tráví volný čas venku s kamarády na hřišti. Víkendy děti obvykle tráví na chatě/na chalupě nebo na výletech. O prázdninách děti nejčastěji jezdí v zimě lyžovat, v létě k moři, k babičce/k dědovi a na tábor. Ze zájmových kroužků ve škole i mimo ni nejčastěji děti chodí do sportovních a výtvarných kroužků a na keramiku. Do školní družiny v době výzkumu chodila většina z dotazovaných dětí. Děti nejraději hrají deskové hry a hrají si se stavebnicemi, z činností mají nejraději sportovní a výtvarné. V době uzavření škol dětem nejvíce vadilo, že nebyly v kontaktu s kamarády, distanční výuka většině dotazovaných dětí nevyhovovala.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mladší školní věk, pedagog volného času, rizikové chování, školní družina, volnočasové aktivity, volný čas, zájmové kroužky

ABSTRACT

The topic of this diploma thesis is spending leisure time of younger school-aged children. The theoretical part of the thesis deals with children's leisure time and pedagogical influence on their leisure time, hobby educational facilities, socialization, leisure games and school after class. Also with prevention of risky behaviour in leisure time. The recent closure of schools due to the covid-19 pandemic is also mentioned.

The main goal of the thesis is to find out how children of younger school-age of the selected primary school spend their leisure time. Another goals are to find out which hobby groups do children attend and if they attend a school after class. Also, how children dealt with the closure of schools. The research tool is a structured questionnaire.

The practical part of thesis describes and evaluates the research on spending leisure time of younger school-aged children of selected primary school in Prague. A description of the school, respondents and course of the research is also included there. Then the answers to the individual questions of the questionnaire are evaluated. This is followed by a discussion summarizing the results of the research. At the end of thesis is a pedagogical output.

The result of the research shows that the interviewed children prefer to spend their leisure time outside with their friends. They usually spend weekends at the Cottage or some trips. During the holidays, children most often go skiing in the winter, to the sea or to some children camp in the summer. Of the hobby groups they most often do sports or some form of art. Most of the interviewed children went to the hobby groups at the time of the research. Children prefer to play with board games and play with building blocks, their favourite activities are sport and art. At the time of the closure of schools, the children were most annoyed because they were not in contact with their friends. The distance teaching did not suit most of the children.

KEYWORDS

Younger school age, leisure time pedagogy, risky behaviour, school after class, leisure activities, leisure, hobby groups

Odevzdáním této diplomové práce na téma Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 26. června 2022

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Ing. Bc. Aleně Váchové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za její trpělivost, cenné rady, připomínky, náměty, doporučení, za její ochotu a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod.....	7
1 Teoretická část.....	9
1.1 Volný čas.....	9
1.1.1 Volný čas dětí a mládeže.....	10
1.2 Pedagogika volného času.....	12
1.2.1 Výchova ve volném čase.....	13
1.2.2 Výchova mimo vyučování.....	15
1.2.3 Pedagogické ovlivňování volného času.....	16
1.2.4 Pedagog volného času a vychovatel.....	17
1.3 Školská výchovná zařízení pro výchovu mimo vyučování.....	18
1.3.1 Školní družina a školní klub.....	20
1.3.2 Sociální učení ve volném čase.....	22
1.3.3 Dítě a hra.....	24
1.4 Prevence rizikového chování.....	25
1.5 Volný čas dětí v době pandemie Covid-19.....	26
2 Praktická část.....	29
2.1 Metodologie výzkumu.....	31
2.2 Výsledky dotazníkového šetření.....	32
2.3 Diskuse.....	48
2.3.1 Vyhodnocení a shrnutí hlavního cíle.....	48
2.3.2 Vyhodnocení a shrnutí dílčích cílů.....	52
2.4 Komparace dat.....	56
2.4.1 Doporučení.....	59
3 Pedagogický výstup.....	61
Závěr.....	69
Seznam použitých informačních zdrojů.....	71
Seznam příloh.....	74

Úvod

Téma diplomové práce je Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy. Způsob trávení volného času dětí této věkové kategorie je velmi podstatný a důležitý z hlediska jejich vývoje, a to jak po stránce fyzické a psychické, tak i po stránce sociální. Jakkoliv smysluplně strávený volný čas je primární prevencí patologických jevů.

Pro děti tohoto věku je v jejich volném čase přínosná zejména účast v zájmových kroužcích. Děti se v zájmových kroužcích věnují tomu, co je baví a co mají rády, jsou v kroužcích pod dohledem pedagoga, jsou v jiné sociální skupině než při vyučování nebo v rodině a v neposlední řadě mohou v zájmovém kroužku i méně úspěšné děti zažít úspěch a pochvalu. Rovněž pobyt dětí ve školní družině je pro ně po všech stránkách přínosný, zejména mají děti zajištěn pedagogický dohled v době mimo vyučování. Také mají děti zajištěno střídání činností během pobytu ve školní družině, jak odpočinkových, tak rekreačních a rovněž zájmových. Zároveň se děti, které chtějí, mohou v odpoledních hodinách ve školní družině připravovat na vyučování a vypracovávat domácí úkoly. Rovněž ze socializačního hlediska je pobyt ve školní družině pro děti výhodný, potkávají se v ní děti z různých tříd prvního stupně školy, vznikají nová přátelství, děti jsou v jiném prostředí než ve třídě při vyučování a jsou jim nabízeny nejrůznější aktivity. Pro děti je také důležité, jak tráví volný čas mimo školu a školní družinu a mimo zájmové kroužky, a to v době po příchodu ze školy, o víkendech a o prázdninách.

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jak děti mladšího školního věku jedné pražské základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu a ve dnech volna, a jak tráví prázdniny. Dílčími cíli je zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují v rámci školy a jaké mimo ni, zda navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase. Rovněž to, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

Teoretická část diplomové práce pojednává o volném čase, o volném čase dětí a mládeže a o vhodnosti jeho pedagogického ovlivňování, o pedagogice volného času, také o výchově mimo vyučování a o školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, o socializaci dětí ve volném čase, ať již ve školní družině nebo v zájmových kroužcích. Rovněž o prevenci rizikového chování, kterou je zejména vhodná volba volnočasových aktivit. Zároveň o důležitosti zařazování vhodných herních aktivit u dětí. Také je v práci zmíněna nedávná doba uzavření škol z důvodu pandemie Covid - 19, kdy byly děti v sociální izolaci, nechodily do školy a nemohly navštěvovat žádné zájmové kroužky.

V praktické části diplomové práce je popsán a vyhodnocen výzkum trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy. Výzkum proběhl pomocí strukturovaného dotazníku. Nejprve je uvedena metodologie výzkumu, popis školy, ve které výzkum probíhal, popis průběhu výzkumu a popis respondentů (jejich věk a třídy, které navštěvují). Následuje diskuse – vyhodnocení a shrnutí výsledků výzkumu a cílů, komparace dat a doporučení. Součástí diplomové práce je rovněž pedagogický výstup.

1 Teoretická část

Volný čas je doba svobodné volby činností, doba odpočinku, rekreace a zábavy, kdy člověk dělá to, co chce a co mu přináší potěšení a radost. Součástí volného času jsou zájmové činnosti, návštěva zájmových kroužků a koníčky. Jedná se o dobu, která je opakem práce a povinností, do které nepatří povinnosti spojené se zaměstnáním, se školou, s péčí o rodinu a o domácnost.¹

1.1 Volný čas

Pojmem **volný čas** je chápána doba odpočinku, zábavy, rekreace a rovněž doba dobrovolného sebevzdělávání. Jedná se o dobu svobodné volby činností, které jsou pro člověka příjemné, přináší mu radost, slouží k jeho osobnostnímu rozvoji a k obnově sil. Velmi důležitou složkou volného času je zabývání se nějakým koníčkem, nějakou zálibou. Do volného času patří i tzv. ztrátové doby, např. cesta na zájmový kroužek. Opakem volného času je doba plnění povinností, které člověk vykonat musí. U dospělých se jedná o povinnosti spojené se zaměstnáním, u dětí se školou a s vyučováním. Do doby plnění povinností zahrnujeme také péči o domácnost a rodinu, a rovněž uspokojování základních biologických potřeb. Vyskytují se ale i takové povinnosti, které člověk dělá ochotně a rád, a přinášejí mu nějaký efekt. Doba plnění těchto dobrovolných povinností se nazývá polovolný čas.²

„Volný čas je nesmírně cennou a nezbytnou součástí života člověka. Každý z nás jej má spojený s jinými asociacemi, ale jistě se shodneme na tom, že jsou to asociace většinou pozitivní a příjemné.“³

Činitelé, kteří ovlivňují volný čas jsou vnitřní (endogenní), vycházející z charakteristik osobnosti, a vnější (exogenní), zahrnující jevy nezávislé na osobnosti. Mezi vnitřní činitele ovlivňující trávení volného času patří zejména: pohlaví a věk, zdravotní a fyzické možnosti, psychické vlastnosti. K vnějším činitelům patří zejména prostředí, ve kterém žijeme: rodina, místo bydliště (město x venkov), dále vrstevnická skupina, společenské podmínky, finanční zajištění (člověk může dělat pouze to, co si může finančně dovolit) apod.⁴

---

¹ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 11-12. ISBN 978-80-7290-666-6.

² BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 120-121. ISBN 978-80-247-4248-9.

³ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 8. ISBN 978-80-86768-73-1.

⁴ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 14. ISBN 978-80-86768-73-1.

Jedním z důležitých činitelů trávení volného času je věk. V předškolním věku o trávení volného času děti rozhodují většinou rodiče. Převážnou část dne děti tráví herními aktivitami, nemají ještě mnoho povinností. Již v tomto věku mnoho dětí navštěvuje různé zájmové kroužky. V mladším školním věku mají děti již povinnosti spojené se školou. V tomto věku rovněž ještě mají rodiče velký podíl na trávení volného času dětí. Ve volbě zájmových kroužků a činností potřebují děti podporu v orientaci ve velké nabídce. Dítě by mělo být vedeno k pravidelné účasti v zájmových kroužcích, do kterých se přihlásí. Rozhodně by dítě nemělo být přetěžováno, volba volnočasových aktivit by měla být citlivá. Pro děti ve starším školním věku je typický odklon od rodiny ke skupině vrstevníků. Dítě hledá vlastní identitu a chce již o sobě samo rozhodovat. Děti v tomto věku většinou jakoukoliv snahu o organizování jejich volného času odmítají. Trávení volného času těchto dětí vyjadřuje jejich osobnost, zájmy a hodnotovou orientaci. Osoby zodpovídající za výchovu dětí v tomto věku by jim měli činnosti pouze nabízet a vhodně je motivovat. Adolescenti nesou za sebe stále větší zodpovědnost, o svém volném čase již rozhodují téměř výhradně sami. V tomto věku se zúročují a stabilizují předchozí zájmy a vedení k volnočasovým aktivitám jak rodiči, tak pedagogy a vychovateli. Toto věkové období zpravidla bývá v naplňování volnočasových aktivit neaktivnější. Zájmy z tohoto období většinou již přetrvávají až do dospělosti. V dospělosti je trávení volného času podřízeno pracovním a rodinným povinnostem. Ve stáří již lidé mívají více volného času, jeho vyplňování závisí v tomto věku zejména na zdravotní stránce každého jedince, a také na tom, jak dosud volný čas trávil, na co je zvyklý.⁵

1.1.1 Volný čas dětí a mládeže

Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud nedosáhla zletilosti dříve. Pojmem mládež se rozumí mladí dospělí od 18 do 26 let. V praxi se ovšem pojem mládež používá již u dětí od postpubertálního věku a u adolescentů.

Volnému času dětí a mládeže se začala věnovat pozornost až v 19. století. Volný čas dětí se liší od volného času dospělých, má být chráněn a rozvíjen.⁶ Právo dětí na volný čas a na přístup k volnočasovým aktivitám je zakotveno v Úmluvě o právech dítěte. Dítě má právo na

---

⁵ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 15. ISBN 978-80-86768-73-1.

⁶ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 21-22. ISBN 978-80-86768-73-1.

odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti, rovněž na účast v kulturním životě a v umělecké činnosti.⁷

Čas dětí a mládeže lze rozdělit do 3 částí:

1. závazné povinnosti – doba ve škole
2. rozšířené povinnosti:
  - a. činnosti spojené se školou
  - b. činnosti spojené s biologickou existencí
  - c. činnosti spojené se společenskou existencí
3. volný čas.

Některé děti mají volného času mnoho a neví, jak ho správně využít, protože je nikdo ke smysluplnému využívání volného času nevede. Zároveň je hodně dětí, které jsou ve volném čase přetěžovány množstvím zájmových kroužků a jiných aktivit. Mnohdy z vůle ambiciózních rodičů, kteří tak často kompenzují nedostatek času na děti dopříváním jim mnoha zájmových činností ve výchovných zařízeních. Děti jsou pak přetěžované, nemají dostatek volného času a volnočasové aktivity je mnohdy postupně přestávají bavit.⁸

Volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti a specifika. Od volného času dospělých se liší obsahem, rozsahem, mírou závislosti a samostatnosti. Specifickou zvláštností trávení volného času dětí a mládeže je důležitost pedagogického ovlivňování volného času, a to z výchovných důvodů. Pedagogické vedení musí být nenásilné, různorodé, motivační, činnosti se dětem musí nabízet dle jejich věkové a sociální vyspělosti.

Volný čas dětí a mládeže má z pedagogického hlediska dva hlavní úkoly:

- **výchova ve volném čase** - naplňování volného času dětí a mládeže smysluplnými aktivitami
- **výchova k volnému času** – vedení ke smysluplnému vyplňování volného času, seznamování s možnostmi volnočasových aktivit a orientace v nich.⁹

V utváření vztahu dětí k volnému času se významně podílí rodina a rodinné prostředí. Rodina určuje životní styl dětí, trávení volného času je jedním z ukazatelů hodnotové orientace rodiny. Děti se od rodičů učí využívání volného času především nápodobou, rodiče jsou pro ně vzorem,

---

⁷ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 24. ISBN 978-80-86768-73-1.

⁸ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 23, 26. ISBN 978-80-86768-73-1.

⁹ NOVOTNÁ, E. *Pedagogika volného času*. Prešov: Rokus, 2017, s. 105-106. ISBN 978-80-89510-58-0.

měli by tedy působit jako vzory pozitivní. Z jednání rodičů by mělo přirozeně vyplynout, že k rodinnému životu patří jak povinnosti, tak trávení volného času, relaxace a zájmy. Společné trávení volného času a společné zájmy jsou důležité pro utváření dobrých vztahů v rodině.¹⁰

„Rodinné prostředí výrazně ovlivňuje využívání volného času všech svých příslušníků. Kromě rodičů se na tomto ovlivňování podílejí i prarodiče, další příbuzní a přátelé rodiny.“¹¹

1.2 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času je společenskovědní obor, jeden z oborů pedagogiky, je to věda o výchově ve volném čase a teorie výchovy ve volném čase.¹² Jedná se o velmi užitečnou celospolečenskou disciplínu, která se stále rozvíjí. Hlavním zájmem této vědy je trávení volného času určitých skupin obyvatel.¹³

„Pedagogika volného času se zabývá:

- 1. obsahem, formami a prostředky edukačních aktivit pro kultivaci individuálně a společensky prospěšného trávení volného času dětí a mládeže;*
- 2. činností školských a jiných zařízení, která zabezpečují edukaci ve volném čase;*
- 3. teorií a výzkumem toho, jak současná mládež (resp. i jiné skupiny populace) tráví volný čas v podmínkách soudobého stavu společnosti.“¹⁴*

Pedagogika volného času je mladý vědní obor, který vznikl od druhé poloviny 19. století do první poloviny 20. století. Je to pedagogická disciplína, která se zabývá výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase a pedagogickým ovlivňováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka, a to v každém věku, od dětí až po seniory. Jedná se o společenskou vědu, která stanovuje teoretická východiska, vymezuje pojmy, postupy a doporučení pro uskutečňování volnočasových aktivit. Spolupracuje s mnoha dalšími vědami, bez kterých by nemohla plnit své funkce. Zejména je důležitá spolupráce s psychologií, sociologií, filozofií, zdravotnictvím a politologií.¹⁵ Rovněž se zabývá pojetím, obsahem a způsoby výchovného zhodnocování volného času, a institucemi a organizacemi, ve kterých se

¹⁰ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 130. ISBN 978-80-247-4248-9.

¹¹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 131. ISBN 978-80-247-4248-9.

¹² HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s.67. ISBN 978-80-262-0030-7.

¹³ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. 3. akt. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 92. ISBN 978-80-7367-567-7.

¹⁴ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. 3. akt. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 92. ISBN 978-80-7367-567-7.

¹⁵ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 8-9. ISBN 978-80-7290-666-6.

tyto aktivity uskutečňují nebo pro ně vytvářejí podmínky. Také sleduje vývoj volného času na základě vývoje společnosti a nových požadavků účastníků.¹⁶

Pedagogiku volného času můžeme chápat jako obor navazující na teorii oborů mimoškolní pedagogika a teorie výchovy mimo vyučování. Jedná se o disciplínu pedagogiky, která se zaměřuje na výchovné a vzdělávací prostředky, které pomáhají ke smysluplnému využívání volného času jak dětí a dospívajících, tak dospělých a seniorů.¹⁷

1.2.1 Výchova ve volném čase

Výchova ve volném čase má svá specifika, působení pedagoga ve volném čase musí být nenásilné, citlivé, do činností nelze nutit. Práce pedagoga volného času je náročná, ale zajímavá. Výchova ve volném čase se vztahuje k jednotlivcům různého věku. **Jedná se o specifickou oblast výchovy, lze tedy vymezit její specifické funkce: výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální, preventivní.**¹⁸

„Výchova ve volném čase je jednou ze specifických výchovných oblastí a má své zvláštnosti.“¹⁹

Výchovně- vzdělávací funkcí rozumíme cílevědomé a záměrné ovlivňování osobnosti vychovávaných. Ve volnočasové výchově je možno působit na psychickou, fyzickou i sociální stránku osobnosti, také na rozvíjení rozumových schopností, volných vlastností a emocí. Rovněž na kultivaci potřeb, rozvíjení schopností a prohlubování zájmů. Při zájmových činnostech probíhá přirozená interakce mezi účastníky a nenásilné sociální učení.

Zdravotní funkce spočívá v tom, že všechny aktivity a výchovné působení ve volném čase podporují zdraví po všech jeho stránkách - tělesné, duševní a sociální.²⁰

Sociální funkce je chápána z různých pohledů. Zejména jde o zajištění dohledu nad dětmi a jejich bezpečností v době mimo vyučování, kterou tráví mimo rodinu. Také se jedná o možnost navazování různých sociálních vztahů a kamarádství v této době. V neposlední řadě jde o vyrovnávání různých podmínek rodinného prostředí, všechny děti mají v rámci volnočasového zařízení stejné možnosti a práva.

---

¹⁶ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s.14. ISBN 978-80-262-0030-7.

¹⁷ NOVOTNÁ, E. *Pedagogika volného času*. Prešov: Rokus, 2017, s. 97. ISBN 978-80-89510-58-0.

¹⁸ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 121. ISBN 978-80-247-4248-9.

¹⁹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 121. ISBN 978-80-247-4248-9.

²⁰ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 121-122. ISBN 978-80-247-4248-9.

Preventivní funkcí se rozumí prevence patologických jevů a jejich předcházení (např. vandalismus, lhaní, záškoláctví, šikana, látkové i nelátkové závislosti, krádeže). Jakákoliv smysluplná volnočasová aktivita je primární prevencí patologických jevů.²¹

Cíle výchovy ve volném čase je možno formulovat podle různých aspektů, např. podle věku vychovávaných, podle druhu výchovného zařízení, podle činnosti. Obecným cílem volnočasové výchovy je vést vychovávaného ke smysluplnému využívání volného času. Z tohoto obecného cíle je možno odvodit různé dílčí cíle, např. naučit vychovávaného efektivnímu odpočinku, rozvíjet a podporovat jeho zájmy, uspokojovat a kultivovat jeho potřeby, vést jej k celoživotnímu vzdělávání. Každá volnočasová aktivita má své specifické cíle, které pedagog promýšlí a stanovuje při přípravě na každou konkrétní výchovnou činnost.

Podmínky výchovy ve volném čase mají svá specifika. Rozlišujeme podmínky vnitřní (věk a individuální zvláštnosti vychovávaných) a vnější (prostor, materiální vybavení). Pedagog volného času většinou pracuje s jedinci různého věku najednou, skupiny bývají heterogenní. Činnosti proto musejí být přiměřené pro všechny věkové skupiny zúčastněných. Prostory, ve kterých volnočasová výchova probíhá, mají svá specifika a různé požadavky na vybavení podle typu výchovného zařízení. Sociální prostředí je při výchově ve volném čase různorodé, scházejí se dohromady jedinci z různých sociálních vrstev, z odlišných rodinných prostředí, starší i mladší, méně nadaní i více nadaní. Vztah mezi dětmi a volnočasovým pedagogem by měl být jiný, neformální, na rozdíl od vztahu mezi žákem a učitelem, který je formální.²²

K výchově ve volném čase neodmyslitelně patří cílevědomé a záměrné **utváření životního stylu**. Činnosti ve volném čase jsou nedílnou součástí a znakem životního stylu. Jedná se o uspořádání činností, jednání lidí, vztahy mezi lidmi, normy, hodnoty a prostředí ve společnosti. Životní styl rodiny ovlivňuje postoj žáků ke škole a ke vzdělávání, ale také k hodnotovým normám a k preferovanému využívání volného času. Životní styl jsou životní formy, které člověk prosazuje.²³

„Životní způsob zahrnuje charakter jedincem vykonávaných činností, používaných postupů a množství času, který je činností věnován. Je určen materiálními podmínkami, osobností člověka, charakterem práce a ve společnosti převažujícím životním stylem.“²⁴

---

²¹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 123. ISBN 978-80-247-4248-9.

²² PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 17-19. ISBN 978-80-7290-666-6.

²³ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 71. ISBN 978-80-262-0030-7.

²⁴ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 71. ISBN 978-80-262-0030-7.

1.2.2 Výchova mimo vyučování

Pojmem výchova se rozumí záměrné, cílevědomé a dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného jedince. Ve volnočasové výchově jsou důležitými znaky zejména záměrnost a cílevědomost, protože se jedná o specifickou oblast výchovy, která má specifické cíle a koná se ve specifických podmínkách.²⁵

Výchova mimo vyučování je dalším termínem pedagogiky volného času. Vztahuje se k dětem, které chodí do školy a jsou tedy vyučovány. Jedná se o žáky především základních, ale i středních škol. Nejedná se tedy pouze o dobrovolné volnočasové aktivity, ale i o určité povinnosti. U žáků sem patří např. plnění školních povinností, sebeobslužné návyky, přizpůsobení se řádu a režimu atd. Typicky se u dětí mladšího školního věku jedná o pobyt ve školní družině, u středoškoláků v domově mládeže. Rovněž jde o pobyt dětí v dětském domově. Výchova mimo vyučování se vymezuje jako výchovné působení v době mimo vyučování, ale ne výlučně ve volném čase. Výchovné působení zajišťuje nějaká výchovná instituce a probíhá mimo vliv rodiny.

Výchovu můžeme označit jako formální, neformální a informální. Formální výchova je typicky působení ve škole, nutné je zde respektování daného programu. Výsledky jsou hodnoceny (vysvědčení). Neformální výchova má k volnočasové výchově nejbližší, je při ní respektován požadavek dobrovolnosti, má znaky výchovy – systematickosti, cílevědomosti. Doklad o absolvování může být např. diplom, certifikát apod., ale nemusí být žádný. Informální výchovou se rozumí záměrné, ale i zcela náhodné formování osobnosti.²⁶

Výchovu mimo vyučování chápeme čtyřmi hlavními znaky:

- koná se mimo vyučování
- probíhá většinou ve volném čase
- uskutečňuje se mimo bezprostřední vliv rodiny
- zajišťují ji instituce.²⁷

---

²⁵ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 67. ISBN 978-80-262-0030-7.

²⁶ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 121-122. ISBN 978-80-247-4248-9.

²⁷ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 69. ISBN 978-80-262-0030-7.

1.2.3 Pedagogické ovlivňování volného času

„Požadavek pedagogického ovlivňování volného času lze chápat jako nutnost citlivého pedagogického vedení k rozumnému využívání volného času.“²⁸

Mezi specifické požadavky, které se týkají výchovné oblasti mimo vyučování, patří požadavek pedagogického ovlivňování volného času a požadavek dobrovolnosti. Pedagog by měl citlivě ovlivňovat naplňování volného času motivací a nabídkou činností, hraček, pomůcek, prostředím, příp. i vlastním aktivním příkladem. Každé dítě má podle Úmluvy o právech dítěte právo na poskytnutí možnosti plnohodnotného naplňování volného času.²⁹

Na výchovu mimo vyučování se zaměřují i školy, propojení vyučování s dobou mimo vyučování je pro žáky přínosné a přináší pozitivní výsledky v obou oblastech. Školy často nabízí organizované zájmové činnosti, kdy jsou vedoucími učitelé, jejich činnost a obsah vychází z poptávky a zájmů žáků. Školy rovněž žákům nabízí příležitostné volnočasové aktivity, které mají různé formy. Tyto aktivity umožňují dobré vztahy mezi učiteli a žáky, příp. rodiči, jedná se o neformální pedagogické ovlivňování volného času žáků jejich učiteli. Učitelé by měli být pro žáky vzorem a mohou s nimi sdílet své volnočasové aktivity, čímž mají možnost vybudovat si u žáků přirozenou autoritu. Rovněž by se učitelé měli zajímat o to, jak jejich žáci tráví volný čas, zejména neformálními rozhovory se žáky, příp. s rodiči. Školy by také měly být koordinátory volnočasových aktivit, měly by být vhodně propojovány nabídky školních volnočasových aktivit a nabídek aktivit ze strany mimoškolních organizací.³⁰

Silným motivem zájmových činností žáků v různých oblastech je mnohdy určitý vyučovací předmět. Úspěšnost v některých zájmových činnostech se může pozitivně projevit ve výsledcích vzdělávání. Vyhraněné zájmy žáků mohou být důležitým činitelem budoucího povolání. Mnohé školy mají své školní vzdělávací programy zaměřené na různé oblasti, např. na sport, na výuku cizích jazyků, na hudební nebo výtvarnou výchovu apod. Školy zároveň v těchto oblastech nabízejí v době po vyučování návaznost v příslušné činnosti při pravidelných či příležitostných aktivitách. Tyto volnočasové aktivity jsou odborně pedagogicky vedeny, často učiteli, kteří vyučují daný předmět, žáci tím s učiteli získají neformální a přátelský vztah³¹

²⁸ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 79. ISBN 978-80-262-0030-7.

²⁹ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 79, 82. ISBN 978-80-262-0030-7.

³⁰ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 32-34. ISBN 978-80-7290-666-6.

³¹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 131-132. ISBN 978-80-247-4248-9.

(např. hudebně zaměřená škola nabízí členství ve školním sboru, který vede učitel hudební výchovy, žáci s učiteli jezdí na soustředění sboru, vystupují na koncertech, na soutěžích apod.).

Každý pedagog, který se věnuje výchově ve volném čase, by měl dobře znát jak teorii, tak praxi pedagogického ovlivňování volného času. Měl by být nejen odborně (pedagogicky a psychologicky) vzdělaný, ale také všeobecně vzdělaný a měl by mít společenský a kulturní přehled.³²

1.2.4 Pedagog volného času a vychovatel

Pedagog volného času je v širším slova smyslu každý, kdo výchovně působí ve volném čase s cílem naplňování a kultivování volného času vychovávaného a nabízí smysluplné aktivity, které formují osobnost člověka.³³ V užším slova smyslu je pedagog volného času pedagogický pracovník podle Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.³⁴

„Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka jsou plná způsobilost k právním úkonům, odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost, bezúhonnost a zdravotní způsobilost.“³⁵

Pedagog volného času a vychovatel vykonávají přímou výchovně – vzdělávací činnost, jsou tedy pedagogickými pracovníky. Pedagogové volného času působí ve střediscích volného času a v mnoha mimoškolních zařízeních. Vychovatelé se nazývají pracovníci školských zařízení, výchovných zařízení a některých zařízení zájmového vzdělávání. Typicky se jedná o vychovatele školní družiny nebo školního klubu. Pro obě tato povolání je shodné, že větší část jejich výchovného působení probíhá ve volném čase vychovávaných.³⁶

Pro vykonávání profese pedagoga volného času a vychovatele je předpokladem získání odborného pedagogického vzdělání, které lze získat různými způsoby a formami studia v různých stupních vzdělávacích institucí. Požadované vzdělání lze získat typicky v pedagogických oborech vychovatelství, pedagogika, pedagogika volného času, sociální pedagogika, předškolní a mimoškolní pedagogika, vyučovaných na středních, vyšších odborných a vysokých školách a

---

³² VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 45. ISBN 978-80-86768-73-1.

³³ VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013, s. 44. ISBN 978-80-86768-73-1.

³⁴ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících [online]. [cit. 12.1.2016]. Dostupné z: <https://1url.cz/frWMU>

³⁵ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 207. ISBN 978-80-262-0030-7.

³⁶ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 70. ISBN 978-80-262-0030-7.

rovněž v kurzech celoživotního vzdělávání. Kvalifikaci pedagoga volného času má rovněž každý absolvent magisterského oboru učitelství.³⁷

V rámci volnočasových aktivit se jedná o výchovu v širším slova smyslu, o výchovu nezáměrnou, o přizpůsobení se okolnostem. Děti si vybírají činnosti a oblast zájmů dobrovolně, záleží tedy na nich a na jejich aktivitě, čím se budou ve volném čase zabývat. Velmi důležitá je osobnost vychovatele a jeho pedagogické vedení a působení. Výsledek výchovy ve volném čase je tak společným dílem vychovatele a vychovávaného.³⁸

„Výchova je jedna z nejsložitějších, nejobtížnějších, ale i nejodpovědnějších lidských činností. Není to jen ona jednoduchá operace přikazování, zakazování, doporučování, vysvětlování, přesvědčování...“³⁹

Vychovatelům může výchova přinášet vnitřní radost a pocit dobře vykonané práce, ale i častá zklamání a z nich vyplývající úvahy o ukončení výchovného působení. Při výchově ve volném čase by měl být vztah vychovatele a vychovávaného přátelský a vychovatel by měl mít přirozenou autoritu. Autorita vychovatele v podstatě vyjadřuje vztah vychovatele k vychovávaným, a obráceně také vztah vychovávaných k vychovateli. Pokud vychovatel nemá autoritu, přestává být vychovatelem. Autoritu si musí vychovatel postupně vybudovat svým jednáním a svým chováním, a to jak obecným, tak ve vztahu k vychovávaným. **Chce-li být vychovatel úspěšný, měl by být osobností ve všech stránkách jeho osobnosti.**⁴⁰

1.3 Školská výchovná zařízení pro výchovu mimo vyučování

„Termín školská výchovná zařízení vymezuje školský zákon, poslání jednotlivých zařízení konkrétněji určují příslušné vyhlášky. Jsou součástí výchovně vzdělávacího systému. Jednotlivá zařízení vypracovávají vlastní školní vzdělávací program.“⁴¹

Školská výchovná zařízení, která se podílejí na volnočasové výchově můžeme rozčlenit do tří kategorií:

---

³⁷ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 106-107. ISBN 978-80-7290-666-6.

³⁸ BENDL, S. *Nárys sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum, 2014, s. 50-52. ISBN 978-80-7290-668-0.

³⁹ DVOŘÁKOVÁ, M.; KOLÁŘ, Z.; TVRZOVÁ, I.; VÁŇOVÁ, R. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha, Grada, 2015, s. 15. ISBN 978-80-247-5039-2.

⁴⁰ DVOŘÁKOVÁ, M.; KOLÁŘ, Z.; TVRZOVÁ, I.; VÁŇOVÁ, R. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha, Grada, 2015, s. 15, s.37. ISBN 978-80-247-5039-2.

⁴¹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 133. ISBN 978-80-247-4248-9.

- školská zařízení pro zájmové vzdělávání
- školská výchovná a ubytovací zařízení
- školská zařízení pro ústavní výchovu.

Každý z uvedených typů zařízení má speciální poslání a své funkce plní různými způsoby, pedagogické působení v každém typu zařízení má svá specifika.⁴²

K provozování zájmových činností dětí a mládeže v době mimo povinné vyučování a k zájmovému vzdělávání slouží **system školských zařízení pro výchovu mimo vyučování a zájmové vzdělávání ve volném čase**, který zahrnuje zejména:

- školní družiny a školní kluby pro žáky základních škol - školní družiny navštěvují děti mladšího školního věku v době mimo vyučování, školní kluby děti staršího školního věku, které se tam věnují různým druhům zájmových činností
- základní umělecké školy, které vzdělávají v hudebních, výtvarných, tanečních a dramatických oborech
- jazykové školy určené pro mládež a dospělé
- střediska pro volný čas dětí a mládeže - domy dětí a mládeže, které dětem a mládeži nabízejí kroužky, kurzy, soutěže, prázdninové tábory a jiné nejrůznější aktivity.⁴³

Mezi **školská výchovná a ubytovací zařízení** patří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě. Tato zařízení poskytují žákům a studentům celodenní výchovu, stravu a ubytování, rovněž různé zájmové činnosti v době mimo povinné vyučování. Domovy mládeže jsou ubytovací zařízení pro žáky středních škol, kde mají žáci zajištěn kvalifikovaný pedagogický dozor a jsou vedeni k plnohodnotnému využívání volného času. Pedagogem je vychovatel. Internáty navazují na činnost škol pro žáky se zdravotním znevýhodněním.

Školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu jsou diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Ústavní výchova je nařízena soudem, pokud je vývoj dítěte v rodině ohrožen. Ochranná výchova je uložena soudem v případě závažných poruch chování dítěte či mladistvého. Tato zařízení se snaží přiblížit rodinné výchově, nemohou ji ovšem nahradit. Pedagogové jsou vychovatelé, kteří musí mít vzdělání i v oboru speciální pedagogika.⁴⁴

⁴² BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 133. ISBN 978-80-247-4248-9.

⁴³ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. 3. akt. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 93-94. ISBN 978-80-7367-567-7.

⁴⁴ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 150-151. ISBN 978-80-262-0030-7.

1.3.1 Školní družina a školní klub

Pro výchovu ve volném čase v rámci školy jsou určena školní volnočasová zařízení, školní družina a školní klub. Jejich cílem je výchovné působení na děti v jejich volném čase, a to v době pobytu ve škole před nebo po vyučování. Tato zařízení mají především sociální a výchovnou funkci. Školní družina a školní klub jsou tradiční zařízení, která vznikla již po druhé světové válce a po dobu svého dlouhodobého výchovného působení shromáždila mnohé zkušenosti a různé zajímavé náměty.⁴⁵

Školní družina je většinou při základních školách, je určena pro žáky prvního stupně základních škol. Školní družiny mohou být zřízeny i samostatně pro žáky více škol. Ve školní družině tráví děti dobu po skončení školního vyučování, někdy i dobu před vyučováním (tzv. ranní družina), často se jedná o velkou část dne. Toto zařízení již po dlouhá léta ovlivňuje značnou část dětské populace. Hlavní funkcí školních družin je umožnit dětem odpočinek po vyučování, zajištění bezpečnosti a dohledu nad dětmi. Školní družina zajišťuje dětem realizaci odpočinkových, rekreačních a zájmových činností a možnost přípravy na vyučování, v průběhu pobytu v družině se střídají různé druhy činností. Po obědě jsou většinou zařazovány odpočinkové činnosti, např. klidné hry, rozhovory, četba knih, kreslení atd. Následují rekreační a zájmové činnosti. Důležitou součástí rekreačních aktivit jsou pohybové aktivity, nejlépe pobyt venku. Je nutné v dětech podporovat a umožňovat jim jejich potřebu spontánního pohybu. Rovněž se zařazují různé zájmové činnosti, které se mohou uskutečňovat v průběhu ostatních činností. Družiny také mohou organizovat různé zájmové kroužky, které by se měly vhodně časově zařadit do průběhu odpoledne, aby nebyl narušen program školní družiny. Rovněž může školní družina spolupracovat s externími pořadateli zájmových kroužků, kteří pořádají kroužky ve škole, koordinuje předávání dětí vedoucím kroužků a následně je od nich přebírá zpět. Volba kroužků u dětí tohoto věku většinou spočívá ve zkoušení různých aktivit a seznamování se s nimi, někdy dítě chodí do kroužku, protože tam chodí jeho kamarád nebo je tam hodný vedoucí apod., případně proto, že ho tam přihlásí rodiče.⁴⁶

Ve školní družině se děti také mohou připravovat na vyučování. Příprava na vyučování může mít různou podobu – vypracovávání domácích úkolů (většinou v pozdějších odpoledních hodinách), opakování učiva, hraní didaktických her, neformální procvičování např. při vycházkách, zájmových činnostech, rozhovorech apod. V ranní družině jsou zařazovány pouze

---

⁴⁵ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, s. 75-76. ISBN 80-7178-927-5.

⁴⁶ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 134. ISBN 978-80-247-9763-2.

odpočinkové nebo rekreační činnosti. Děti ve školní družině jsou rozděleny do oddělení, která se naplňují nejvýše do počtu 30 žáků, pedagogický pracovník ve školní družině je vychovatel.⁴⁷

Součástí činností ve školní družině je rovněž rozvoj verbálních i neverbálních komunikativních dovedností. Cvičení na rozvoj těchto dovedností zařazujeme při každé možné příležitosti, např. při ranní družině, při komunikaci dětí mezi sebou, s vychovatelkami a s jinými osobami, při pobytu venku, dle možností při všech činnostech ve školní družině. Součástí komunikace není pouze mluvení, ale také naslouchání, což je v komunikaci rovněž velmi důležité.⁴⁸

Školní klub je zřizován také při školách, a je určen žákům druhého stupně nebo žákům odpovídajících ročníků gymnázií. Klub může být pro žáky jedné nebo více škol. Účast žáků ve školním klubu je zcela dobrovolná, není kontrolována a je upravena tak, aby vyhovovala dětem staršího školního věku. Každý žák si ve školním klubu vede samostatně evidenci docházky. Na rozdíl od mladších dětí jsou tyto děti samostatnější a své zájmy většinou realizují mimo školu.

Činnost školního klubu je provozována těmito formami:

- pravidelná zájmová činnost
- příležitostná zájmová činnost
- otevřená nabídka různých aktivit
- podpora žáků s vyhraněným zájmovým zaměřením.

Činnosti ve školním klubu se nabízí v souladu se zájmy žáků. Pedagogem ve školním klubu je vychovatel. Na osobnost vychovatele ve školním klubu jsou kladeny vysoké nároky, ocitá se v různých rolích. Jeho výchovné působení musí být citlivé a nenásilné, vhodné je, aby si vychovatel získal u žáků přirozenou autoritu.⁴⁹

Školní družina a školní klub mohou být jednou organizací. Z provozních důvodů mohou být do školního klubu zařazeni i žáci prvního stupně. Základem činnosti školního klubu je organizování zájmových aktivit, příležitostných aktivit a organizace spontánních činností. Činnost školního klubu by neměla být omezena pouze na dozor nad žáky, např. před odpoledním vyučováním.⁵⁰

---

⁴⁷ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 134. ISBN 978-80-247-9763-2.

⁴⁸ HÁJEK B.; PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina, 3. akt. vyd.* Praha: Portál, 2011, s. 111. ISBN 978-80-7367-900-2.

⁴⁹ BENDL, S. a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015, s. 134–135. ISBN 978-80-247-9763-2.

⁵⁰ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 149. ISBN 978-80-262-0030-7.

1.3.2 Sociální učení ve volném čase

Sociální učení ve volném čase probíhá zcela nenásilně a přirozeně. Organizované trávení volného času, nejlépe v kolektivu vrstevníků, je přínosné i ze sociologického hlediska. Pro dítě je velmi důležité, že je mezi ostatními dětmi, pocit, že někam patří, a to, že se přirozeně učí. Některé mladší děti do kroužků chodí zejména proto, že tam chodí jejich kamarádi, nebo proto, že je jim sympatický vedoucí kroužku. Rovněž z toho důvodu, že v kroužcích mohou zažít úspěch. Socializace je proces začleňování jedince do společnosti, jedná se o proces nekončící a celoživotní. Aktivita jedince se projeví tak, že může ovlivnit vlivy, které na něho působí, rozhodující jsou jeho individuálních zvláštností.⁵¹

„Socializační působení se uskutečňuje prostřednictvím procesů sociálního učení v několika formách.“⁵²

Obecné mechanismy sociálního učení jsou:

- asociace (podmiňování) – spojování podnětů, které působí v časové a prostorové návaznosti, a odpovědi jedince na ně
- posilování (zpevňování) – princip odměn a trestů - sociální odměnou jsou pochvaly, uznání, projevy sympatie, sociálním trestem je nesouhlas, odmítnutí, zavržení, neprojevení sympatie
- observace (odezíraní) – pochvaly jsou účinnější než tresty, jedinec upřednostňuje takové způsoby asociace chování a jednání, za které je jiný (kamarád, spolužák) sociálně odměňován.

Vedle nich rozlišujeme:

- anticipaci (očekávání) – určitý způsob reagování, chování nebo jednání, podle očekávání druhých
- nápodobu a identifikaci (ztotožnění) – vyjadřuje ztotožnění se s osobou, k níž má jedinec nějaký vztah a chce se jí podobat, je to vnitřní forma napodobování.

Sociální skupiny, do nichž je jedinec začleněn, a nejrůznější osoby, s nimiž má jedinec různé vztahy, mohou plnit funkci socializačních faktorů.⁵³

---

⁵¹ GILLERNOVÁ, I.; BURIÁNEK, J. *Základy psychologie sociologie*. Praha: Fortuna, 2006, s. 69. ISBN 80-7168-811-8.

⁵² GILLERNOVÁ, I.; BURIÁNEK, J. *Základy psychologie sociologie*. Praha: Fortuna, 2006, s. 69. ISBN 80-7168-811-8.

⁵³ GILLERNOVÁ, I.; BURIÁNEK, J. *Základy psychologie sociologie*. Praha: Fortuna, 2006, s. 68-71. ISBN 80-7168-811-8.

Osobnost každého jedince je soubor vnitřních dispozic a vlivů vnějšího prostředí, které jedince ovlivňuje. Jedná se o všechny biologické, psychologické a sociální procesy jedince a působení kulturního, sociálního a přírodního prostředí. Jedinec na vše, co ho obklopuje nějakým způsobem reaguje a nějak vnímá, něco z toho akceptuje a něco odmítá.⁵⁴

Socializace je proces postupné změny člověka, postupné začleňování do společnosti, ve které se učí žít. Socializace probíhá v průběhu celého života, kdy si člověk osvojuje různé normy a formy chování a přizpůsobuje se dané kultuře společnosti. Každý člověk má určité predispozice, které se v sociálním prostředí rozvíjí v sociabilitu - ve schopnost navazovat kontakty, přebírat role, napodobovat vzory, sociálně se učit. V primární socializaci má hlavní úlohu rodina, která učí dítě orientaci v kulturním prostředí. Škola navazuje na primární socializaci v rodině. V rámci socializace se člověk učí sociálním rolím, proces socializace je charakteristický jako společenská adaptace.⁵⁵

K základním faktorům socializace v období dětství patří vrstevnické skupiny, jejichž vliv začíná být okolo 10 let věku důležitější než vliv rodiny. Do cca 12 let věku jsou tyto vrstevnické skupiny většinou homogenní, následně se jedná již o skupiny smíšené.⁵⁶

V rámci volnočasových aktivit mají žáci mnoho příležitostí k socializaci, potkávají se zde žáci různého věku, z různých sociálních prostředí, různých zájmů, různé fyzické a psychické vyspělosti. Dochází tedy k velkému množství sociálních interakcí. „*V procesu socializace se každý člověk dostává do množství nejrůznějších sociálních kontaktů, které mají různou délku trvání, frekvenci a intenzitu. V těchto kontaktech probíhá sociální interakce, kterou rozumíme „jednání, jehož důsledkem je vzájemné ovlivňování jedinců nebo skupin“.*“⁵⁷

Ve škole se děti učí zejména sebeovládání, soustředění, dodržování společenských pravidel ve vztazích ke spolužákům i k učitelům a rovněž odpovědnosti za své chování. Postupně se děti učí společenské normy, které jsou nezbytné pro začlenění do společnosti. Zejména se jedná o soužití s ostatními dětmi, ovládání emocí, spolupráce a konformita se skupinou, vystupování před skupinou, důsledky za porušení pravidel, hodnocení a sounáležitost se skupinou. Tím vším dítě získává nezbytné sociální zkušenosti pro život ve společenství ostatních.⁵⁸

---

⁵⁴ HAVLÍK, R.; KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011, s. 43. ISBN 978-80-262-0042-0.

⁵⁵ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 59-60. ISBN 978-80-7367-383-3.

⁵⁶ HAVLÍK, R.; KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011, s. 44. ISBN 978-80-262-0042-0.

⁵⁷ Jandourek, 2001, s. 109 in KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 119. ISBN 978-80-7367-383-3.

⁵⁸ Gillernová, I. in VÝROST, J., SLAMĚNÍK I. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998, s. 265. ISBN 80-7178-269-6.

1.3.3 Dítě a hra

Dítě a hra je velmi důležité spojení v rámci trávení volného času dětí. Ve volném čase děti mladšího školního věku, mimo zájmové kroužky, často volí hry. Hra dětem přináší radost, zábavu a potěšení, proto si hrají. Hrou se dítě přirozeně učí řešit problémy, rozvíjí se jeho vnímání, myšlení, fantazie, řeč, tělesný i psychický vývoj. Dítě se hrou uvolňuje, hra podporuje navazování kontaktů s ostatními dětmi, i s dospělými. Ve hře se projevuje fyzický i psychický vývoj dítěte, zralost jeho osobnosti a to, jak na dítě působí sociální prostředí. Základem hry je fantazie, která je přesto spjata s realitou.⁵⁹

„Cíl hry je obsažen v činnosti samé, v úsilí a pozornosti, kterou jí dítě věnuje, ve zkušenostech, které hrou získává. Význam není ve výsledku, ale v samotném průběhu hry. Hra dítěti poskytuje citové uspokojení a má velký význam pro jeho celkový vývoj.“⁶⁰

Hra dítěte podléhá určitým vývojovým zákonitostem, proto se hry dětí liší svým obsahem, formou, trváním a sociálním zaměřením. Zpočátku si dítě hraje samo, příp. s dospělým. Malé děti nejprve pozorují druhé děti a napodobují je, až postupně přecházejí ke společné hře. Složitější hry a dramatizace her dokáže dítě hrát ve skupině vrstevníků již na konci předškolního období. Dítě se při hře dokáže podílet na činnostech ostatních dětí, spolupracovat s nimi a pomáhat jim. V rámci her dítě získává zručnost, učí se zacházet s věcmi, často improvizuje a nachází souvislosti. Při hraní postupují děti svým tempem, nemusí mít předem určený konkrétní cíl. Herní činností se obohacuje individuální zkušenost, je to základ přirozeného a nenásilného učení.⁶¹ Každá hra nebo hračka, která je dítěti nabídnuta nebo kterou si vybere samo, může mít výchovný a vzdělávací potenciál.

Na základě pedagogického a psychologického hlediska, která jsou pro naplnění výchovných a vzdělávacích záměrů při hrách nejpodstatnější, můžeme hry rozdělit podle:

- schopností, které mají rozvíjet (pohybové, smyslové, intelektuální)
- typů činností (napodobování, dramatizace)
- místa průběhu (interiér, exteriér)
- počtu hráčů, kteří se hry zúčastňují (individuální, skupinové)
- věku a pohlaví
- ročních období, tradičních zvyků.

---

⁵⁹ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 85. ISBN 978-80-271-9087-4.

⁶⁰ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 85. ISBN 978-80-271-9087-4.

⁶¹ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 86. ISBN 978-80-271-9087-4.

Dětská hra může být využita k výchovným a vzdělávacím záměrům. Jedná se o didaktické hry (edukativní hry), které jsou konstruované podle konkrétního záměru, mají předem zvolený námět a jasně daná pravidla. Liší se tím, kterou konkrétní schopnost nebo funkci mají u dítěte rozvíjet. Didaktických her je velké množství nejrůznějšího zaměření.⁶²

Pro třídění her se používají různá kritéria. Mezi rozlišující znaky patří zejména parametry hry, fyzická a psychická zátěž při hře, čas na přípravu hry a na hru samotnou, realizace hry, počet hráčů, jejich věk, dále prostředí, ve kterém se hra hraje, materiál potřebný na hru a cíl hry.⁶³

Dítě se hrou učí soustředit se, spolupracovat s kamarády, také se učí při hrách prohrávat. Existují různé vzdělávací hry, které mohou být zároveň prevencí rizikového chování, děti se jimi neformálně učí, např. o škodlivosti návykových látek apod.

1.4 Prevence rizikového chování

Způsob trávení volného času dětí může být rozhodující pro případný vznik rizikového chování. **Pestrá nabídka volnočasových aktivit je nespécifickou primární prevencí patologických jevů.** Odvádí pozornost dětí od rizikového, nevhodného, neukázněného, asociálního příp. deviantního chování.⁶⁴

Rizikovým chováním rozumíme: *„rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince anebo ohrožují jeho sociální okolí, přičemž ohrožení může být reálné nebo předpokládané. Mezi formy rizikového chování se řadí rizikové zdravotní návyky, rizikové sexuální chování, agresivní chování, delikventní chování, chování ke společenským institucím, hráčství a rizikové sportovní aktivity“.*⁶⁵

Pod pojmem **prevence rizikového chování** chápeme všechny aktivity a opatření, které jsou spojeny s rizikovým chováním a s následky z něho vyplývající. Prevenci rizikového chování rozlišujeme primární – nespécifickou a spécifickou, sekundární a terciální.

Nespécifická primární prevence není zacílena na konkrétní projevy rizikového chování, ale snaží se mu předcházet. Cílem této prevence je výchova dětí ke zdravému životnímu stylu a

---

⁶² OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 87. ISBN 978-80-271-9087-4.

⁶³ JIRÁSEK, I. *Zážitková pedagogika*. Praha: Portál, 2019, s. 176. ISBN 978-80-262-1485-4.

⁶⁴ BENDL, S. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016, s. 78. ISBN 978-80-7290-881-3.

⁶⁵ Širůčková, 2012, s. 127 in. BENDL, S. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016, s. 74. ISBN 978-80-7290-881-3.

k rozvoji pozitivního sociálního chování, což znamená redukcí rizik spojených s projevy rizikového chování. **Specifická primární prevence** rizikového chování jsou aktivity a programy zaměřené na konkrétní rizikové chování. Účastníkům je známo, čeho se určitá preventivní činnost týká (šikana, drogy, rasismus apod.). Typicky se jedná o školní preventivní programy. Cílem primární prevence je předcházení rizik spojených s konkrétními projevy rizikového chování a snižování jejich míry. V případech, kdy je primární prevence neúčinná, aktivizuje se u ohrožené skupiny nebo jedince **prevence sekundární, příp. terciální**. Obě tyto prevence jsou zaměřeny na jedince, kteří mají vážné formy rizikového chování, které jsou běžnou prevencí nezvládnutelné. Jejich cílem je zabránit recidivě a snižovat rizika spojená s již vzniklým typem rizikového chování.⁶⁶

Za prevenci rizikového chování považujeme: *„jakékoli typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky“*.⁶⁷

1.5 Volný čas dětí v době pandemie Covid-19

Od začátku roku 2020 jsme všichni svědky celosvětové pandemie onemocnění Covid-19. Toto onemocnění, které pochází z čínského Wu-chanu⁶⁸, se postupně rozšířilo do celého světa. V Evropě se začalo onemocnění Covid – 19 šířit v únoru 2020 v severní Itálii⁶⁹, následně v celé Evropě. Česká republika se s tímto onemocněním potýká od 1.3.2020, kdy byly potvrzeny první případy.⁷⁰ Od 11.3.2020 byla na základě mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví zakázána osobní přítomnost žáků a studentů na základním, středním a vyšším odborném vzdělávání a na vysokých školách (byly zavřeny všechny školy).⁷¹ Ze dne na den se všichni ocitli v situaci, kterou nikdo nepamatoval. Děti byly v kontaktu se školou a s

---

⁶⁶ BENDL, S. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016, s. 77-79. ISBN 978-80-7290-881-3.

⁶⁷ Miovský, 2010, s. 24 in BENDL, S. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016, s. 77. ISBN 978-80-7290-881-3.

⁶⁸ *Epidemie akutního respiračního syndromu vyvolaná novým koronavirem, Wu-chan, Čína; první případy importované do EU/EHP; ECDC - RRA, 2. aktualizace*, [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2020, [cit.27.1.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/XrWME>

⁶⁹ *Itálie: Rozšíření koronaviru COVID-19. Informace Ministerstva zahraničních věcí ČR, 29. 2. 2020* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2020, [cit.29.2.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/7rWMa>

⁷⁰ *V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit.1.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/MrWMG>

⁷¹ *Mimořádné opatření - uzavření základních, středních, vyšších odborných a vysokých škol od 11. 3. 2020* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/Qzy9z>

vyučujícími náhle pouze emailem, přes sociální sítě nebo telefonicky. Rovněž byla vydávána různá další opatření a omezení, mj. byl vyhlášen nouzový stav⁷² a následně byl vydán zákaz volného pohybu osob.⁷³ Děti byly tedy náhle v sociální izolaci, směly být pouze doma, s kamarády a spolužáky komunikovaly pouze vzdáleně, vypracovávaly zadané úkoly, které zasílaly vyučujícím emailem.

Do škol se děti z prvního stupně ZŠ vrátily až 25.5.2020, a to pouze dobrovolně, nebylo to povinné. Skupiny žáků při vyučování a ve školní družině (v té době se jednalo o odpolední zájmový blok) musely být neměnné a nesměly přesáhnout počet 15 žáků.⁷⁴ Žáci druhého stupně a středoškoláci mohli do školy omezeně, zejména na konzultace nebo třídnické hodiny, od 8. 6. 2020. Skupiny těchto žáků rovněž nesměly přesáhnout 15 žáků.⁷⁵ Žáci středních škol konající závěrečnou nebo maturitní zkoušku a žáci 9. ročníků, kteří se připravovali na přijímací zkoušky, mohli do škol chodit na konzultace již od 18.5.2021, zejména pro účely přípravy na tyto zkoušky.⁷⁶ Během léta 2020 se zdálo, že je pandemie na ústupu.

V dalším školním roce 2020/2021 nastoupily v září do škol všechny děti. V říjnu se pandemie opět začala šířit, proto byly všechny školy od 14.10.2020 opět uzavřeny.⁷⁷ V této době již byla povinná distanční výuka, všichni žáci měli povinnost „připojovat se“ do hodin. Žáci prvních a druhých tříd se následně do škol vrátili 18.11.2020⁷⁸, ostatní žáci prvního stupně a žáci devátých tříd, a rotačně žáci šestých až osmých tříd 2. stupně pak 30.11.2020⁷⁹. Středoškoláci mohli do škol od 7.12. 2020, také rotačně.⁸⁰ Od 27.12.2020 (resp. od ledna 2021) byly školy opět uzavřeny, prezenčně do školy chodili pouze žáci prvních a druhých tříd, ostatní žáci měli povinnou distanční výuku.⁸¹ Od 27.2.2021 se školy, z důvodu zhoršující se epidemiologické

---

⁷² Usnesení č. 194: *vyhlášení nouzového stavu* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit.12.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/JrWKq>

⁷³ Usnesení č. 215: *Rozhodnutí vlády o zákazu volného pohybu osob* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 15.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/GzQvz>

⁷⁴ Mimořádné opatření - *omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 25. 5. 2020 do odvolání* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit.19.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/PrWrK>

⁷⁵ Mimořádné opatření - *omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 1.6.2020 do odvolání* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 25.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/hrWrq>

⁷⁶ Mimořádné opatření - *omezení provozu škol a školských zařízení od 18. 5. 2020* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 15.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/3rWrz>

⁷⁷ Usnesení č. 1022: *krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení od 14.10.2020* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 12.10.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/DzZVd>

⁷⁸ Usnesení č. 1191: *krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 18.11.2020* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 16.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/1rWKl>

⁷⁹ Usnesení č. 1199: *krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení od 30. 11.2020* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/ErWKF>

⁸⁰ Usnesení č. 1263: *krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení od 7. 12. 2020* [online]. Praha: Vláda ČR, 2020, [cit.30.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/MrWKR>

⁸¹ Usnesení č. 1377: *krizové opatření o provozu škol a školských zařízení od 27. 12. 2020* [online]. Praha: Vláda ČR, 2020, [cit. 23.12.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/4rWKx>

situace, uzavřely pro všechny, i pro žáky prvních a druhých tříd, všichni měli distanční výuku.⁸² Do škol se žáci prvního stupně ZŠ vrátili rotačně 12.4.2021.⁸³ Druhý stupeň a středoškoláci se do škol vraceli také rotačně, dle epidemiologické situace v daném okrese, od 10.5.2021.⁸⁴ Následně se od 17.5.2021 vrátili do škol všichni žáci již bez rotací, s ohledem na aktuální epidemiologickou situaci v daném okrese.⁸⁵ Ve školním roce 2021/2022 již k plošnému uzavření škol nedošlo.

Žáci a studenti tedy do školy, s přestávkami, kdy do škol mohli, nechodili více než rok. Náhle přestali být v osobním kontaktu se spolužáky, s kamarády, nekonaly se zájmové kroužky ani žádné jiné akce. Se spolužáky a s vyučujícími nejprve nebyli v kontaktu vůbec, později byli nejčastěji v kontaktu přes obrazovku počítače, příp. telefonu, při distanční výuce. Některé děti byly v kontaktu také prostřednictvím sociálních sítí a telefonu. Vzhledem k opakovanému prodlužování zákazu volného pohybu osob, byl omezený i pobyt venku, ven s kamarády tedy děti chodily spíše výjimečně. Rovněž nebyl, z důvodu možného přenosu onemocnění Covid-19, doporučován osobní kontakt dětí s prarodiči, některé děti se s nimi tedy vídaly pouze zřídka. Naopak byly některé děti v častějším (někdy celodenním) kontaktu s rodiči, kteří byli doma na tzv. home office a rovněž se sourozenci, kteří měli také distanční výuku.

Některé školy v odpoledních hodinách provozovaly pro žáky prvního stupně, tzv. online družinu, kam se připojovaly děti, které měly zájem o nějaké volnočasové aktivity, vesměs hry na dálku a povídání si s vychovatelkami. Některé zájmové kroužky, u kterých to bylo možné, také probíhaly online. Většinu svého času děti v té době trávily v domácím prostředí a komunikace s ostatními probíhala na dálku. Volný čas dětí tedy v podstatě splýval s časem určeným na povinnosti.

---

⁸² Usnesení č. 200: *krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 27. 2.2021* [online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 26.2.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/5zmy4>

⁸³ *Mimořádné opatření - omezení provozu škol a školských zařízení od 12. 4.2020* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2021, [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/LKr2v>

⁸⁴ Usnesení č. 433: *Mimořádné opatření, kterým se omezuje provoz škol a školských zařízení s účinností od 10.5.2021* [online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 6.5.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/PKQep>

⁸⁵ Usnesení č. 488: *Mimořádné opatření, kterým se omezuje provoz škol a školských zařízení s účinností od 17.5.2021* [online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 10.5.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/qKWpd>

2 Praktická část

V praktické části je popsán a vyhodnocen výzkum na téma Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy. Nejprve je uvedena metodologie výzkumu, ve které je uveden popis školy, ve které výzkum probíhal, popis respondentů - dětí, které se výzkumu zúčastnily, upřesnění jejich věku a navštěvované třídy. Dále je popsáno a vyhodnoceno dotazníkové šetření. Následuje diskuse, v rámci které je shrnutí výsledků a vyhodnocení cílů, dále komparace dat a doporučení.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak děti mladšího školního věku jedné pražské základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu a ve dnech volna, a jak tráví prázdniny.

Výzkumná otázka k hlavnímu cíli: „Jak děti mladšího školního věku vybrané základní školy tráví svůj volný čas, jak ve všední dny, o víkendech a o prázdninách?“

Dílčími cíli bylo:

- 1.) zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují v rámci školy a jaké mimo ni
- 2.) zjistit, zda děti navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase
- 3.) zjistit, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

Výzkumné otázky k dílčím cílům:

- 1.) „Jaké kroužky děti navštěvují ve škole a jaké mimo školu?“
- 2.) „Navštěvují děti školní družinu?“ „S čím si děti nejraději hrají a čím se zabývají ve volném čase?“
- 3.) „Jak děti vnímaly dobu uzavření škol?“

Výzkumným nástrojem byl strukturovaný dotazník, který děti v rámci výzkumu vyplňovaly. Dotazník byl na téma Trávení volného času dětí mladšího školního věku, bylo v něm 21 otázek, u nichž bylo na výběr 2-7 variant. U 4 otázek mohly děti uvést více odpovědí, na ostatní pouze 1 odpověď, vždy to, co je u nich nejobvyklejší nebo nejčastější. Otázky byly uzavřené, některé polouzavřené. Dotazníky byly vytištěné.

Dětem z 2.-5. tříd jsem dotazníky rozdala k vyplnění, některým v době pobytu ve školní družině a některým ve vyučovací hodině. Před vyplňováním dotazníku byly děti seznámeny s postupem při vyplňování dotazníku. Zejména s tím, že se na dotazník nesmí podepisovat, dále že mají vyplnit záhlaví (chlapec/dívka, třída a věk) a že mají označovat (mimo 4 otázek) pouze jednu

odpověď. Děti byly poučeny, že pokud něčemu nerozumí, mají se zeptat. Po celou dobu vyplňování dotazníku jsem byla u dětí přítomna a v případě nejasností jsem jim zodpovídala jejich dotazy, jak postupovat.

S dětmi z 1. tříd jsem dotazník vyplňovala s každým zvlášť, formou individuálního rozhovoru. Každou otázku jsem dětem přečetla, vysvětlila a děti na otázky odpovídaly, odpovědi jsem zaznamenávala do vytištěného dotazníku.

Výzkumné otázky v dotazníku byly:

1. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?
2. Jaký kroužek navštěvuješ (nebo jsi dříve navštěvoval/a) ve škole? (Možno více odpovědí)
3. Jaký kroužek navštěvuješ mimo školu? (Možno více odpovědí)
4. Chodíš do školní družiny?
5. Pokud nechodíš do školní družiny, uveď, zda jsi do ní někdy chodil/a, příp. až do jaké třídy
6. Pokud chodíš (chodil/a jsi) do školní družiny, kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?
7. Pokud chodíš (nebo jsi chodil/a) do školní družiny, co tě v družině nejvíce baví (bavilo)?
8. Po příchodu ze školy (z družiny) domů obvykle:
9. Pokud chodíš ven s kamarády, co nejčastěji venku děláte?
10. Jak často hraješ hry na počítači (na tabletu, na telefonu)?
11. S čím si nejraději hraješ (doma nebo v družině)?
12. Jaké činnosti máš nejraději:
13. O víkendu většinou:
14. O podzimních prázdninách (v říjnu) nejčastěji:
15. O jarních prázdninách (v únoru) nejčastěji:
16. O letních prázdninách: (možno více odpovědí)
17. Jezdíš na letní tábory?
18. Chodíš s rodiči (nebo s přáteli) na výlety po Praze (památky, výstavy, muzea apod.)?
19. Co ti vadilo na nedávné době LOCKDOWNU? (možno více odpovědí)
20. Jakým způsobem jsi byl/a v době uzavření škol v kontaktu s kamarády?
21. Vyhovovala ti distanční výuka?

2.1 Metodologie výzkumu

Výzkum proběhl pomocí výše uvedeného dotazníkového šetření. Výzkumu – dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 110 dětí z 1. – 5. tříd, z celkového počtu 258 žáků prvního stupně vybrané základní školy. Děti dostaly k vyplnění anonymní dotazník s 21 výše uvedenými otázkami. V záhlaví dotazníku děti zahrly, zda jsou chlapec / dívka, napsaly věk a třídu. U 17 otázek měly děti označit pouze jednu odpověď, u 4 otázek (2,3,15 a 18) mohly děti uvést více odpovědí, ve vyhodnocení je proto u těchto otázek uvedeno více odpovědí, než bylo respondentů. Více odpovědí děti uvedly i v otázce 19, přestože měly označovat pouze jednu. S žáky prvních ročníků byl dotazník vyplňován formou individuálního rozhovoru, žáci druhých až pátých tříd vyplňovali dotazník samostatně. Výzkum proběhl na konci školního roku 2020/2021.

Pro výzkum na téma Trávení volného času dětí mladšího školního věku byla zvolena jedna pražská základní škola, která má celkem přibližně 500 žáků. Škola se nachází v klidné pražské čtvrti, v okolí je hodně zeleně, má velmi dobrou dopravní dostupnost. Součástí školy je školní družina, která má 7 oddělení. Školní družinu navštěvují žáci 1.- 4. ročníku. V rámci školní družiny tráví žáci pravidelně odpoledne téměř dvě hodiny venku. Školní družina je velmi dobře vybavena, každé dítě má na výběr z mnoha her, stavebnic, hraček, knih a různých pomůcek, rovněž z mnoha didaktických her. Dětem jsou podle jejich zájmu nabízeny různé činnosti. Každé oddělení školní družiny pravidelně jednou měsíčně chodí na různé akce, výlety, do muzeí, do knihovny apod. Také se vždy jednou měsíčně koná společná celodružinová akce (např. karneval, sportovní soutěže apod.).

Ve škole je široká nabídka zájmových kroužků. Kroužky jsou pořádány buď školou / družinou nebo různými agenturami. Ze sportovních kroužků škola pořádá florbal a pohybové hry. Ostatní sportovní kroužky (pořádané agenturami) jsou: fotbal, florbal, badminton, volejbal, aerobik, karate, judo, hýbeme se. Škola dále pořádá kroužek výtvarný, dramatický a keramický. Agenturami jsou ve škole ještě pořádány kroužky angličtiny, dále kroužky technické - robotika, veselá věda a vědecké pokusy. Nabídka zájmových kroužků v rámci školy je tedy velice pestrá, každý z žáků má možnost si vybrat dle svého zájmu. Kroužky navštěvují jak děti, které chodí do školní družiny, tak děti, které do školní družiny nechodí. Součinnost školní družiny s kroužky je velice dobře zorganizovaná, vychovatelky děti předávají jednotlivým lektorům a ti je pak opět předávají zpět vychovatelkám. Pro rodiče je tedy výhodné, když děti navštěvují kroužky v rámci školy, potažmo školní družiny, dítě si vyzvednou ze školy/ z družiny až po

kroužcích. Někteří rodiče ale své děti, dle dostupných informací, přetěžují, přihlašují je na hodně kroužků (jak ve škole, tak mimo školu), a některé děti tam pak nechtějí chodit. Rovněž některé děti se přihlásí do více kroužků a postupem času zjistí, že do všech kroužků již nechtějí chodit, tak se průběžně odhlašují.

2.2 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 110 dětí, 54 chlapců a 56 dívek. Z první třídy se zúčastnilo 18 dětí, ze druhé třídy 19 dětí, 29 dětí bylo ze třetí třídy, 23 dětí ze čtvrté třídy a 21 pátáků (viz tabulka č. 1). Věk dětí byl od 6 do 11 let. Jedno dítě bylo 6 leté, osmnáct dětí bylo 7 letých, osmnáct dětí 8 letých, dvacet šest dětí bylo 9 letých, třicet dětí 10 letých a sedmnáct 11 letých (viz tabulka č. 2).

Tabulka č. 1 – Počet dotazovaných chlapců/dívek v jednotlivých třídách

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída	Celkem
Chlapci	8	9	16	9	12	54
Dívky	10	10	13	14	9	56
Celkem	18	19	29	23	21	110

Tabulka č. 2 – Věk dotazovaných dětí v jednotlivých třídách

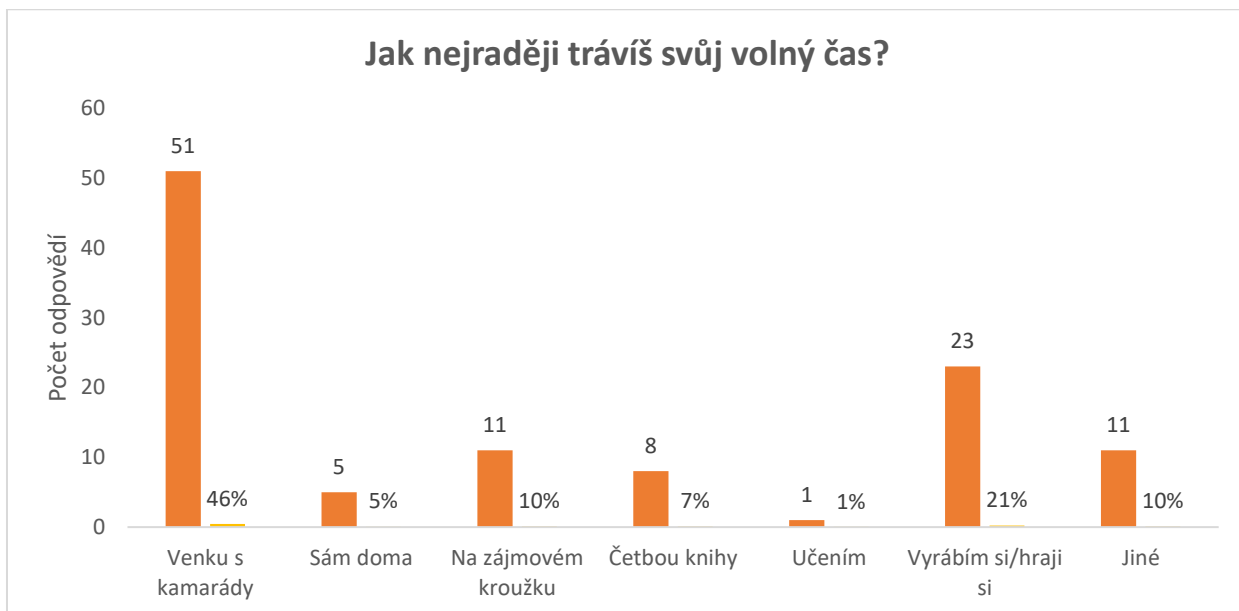
	6 let	7 let	8 let	9 let	10 let	11 let	Celkem
1. třída	1	16	1	---	---	---	18
2. třída	---	2	15	2	---	---	19
3. třída	---	---	2	19	8	---	29
4. třída	---	---	---	5	18	---	23
5. třída	---	---	---	---	4	17	21
Celkem	1	18	18	26	30	17	110

Následuje vyhodnocení dotazníkového šetření. Před každým grafem je otázka tak, jak byla položena v dotazníku, celkový počet odpovědí je zanesen do grafu, graf je vyhodnocen, i procentuálně, a je popsán.

1. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

- Venku s kamarády
- Sám doma
- Na zájmovém kroužku (ve škole, nebo jinde)
- Četbou knihy
- Učením
- Něco si vyrábím nebo si hraji
- Jiné.....

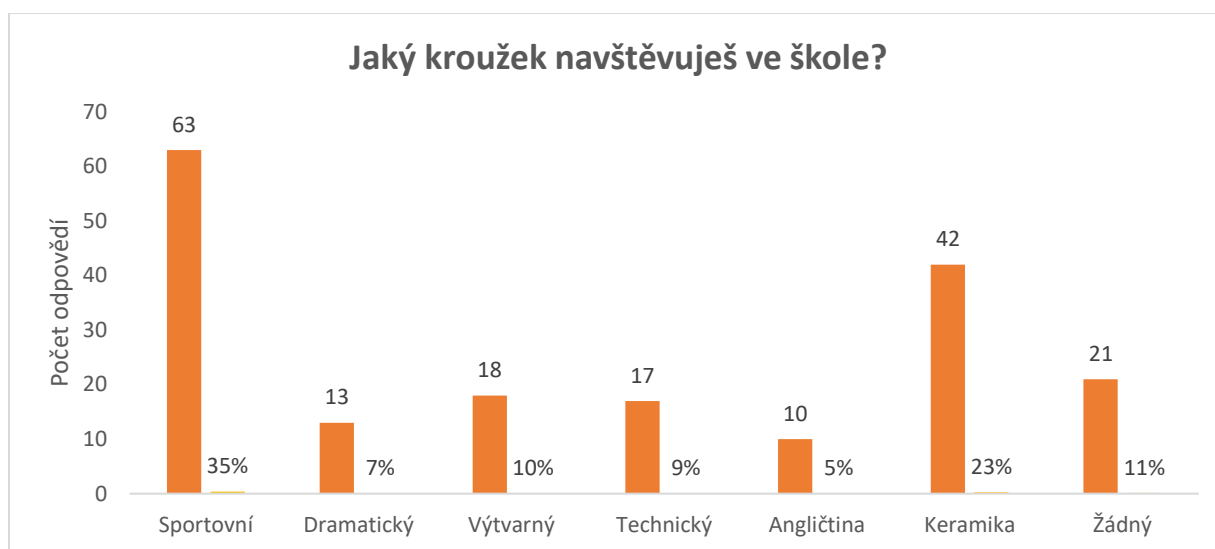

Graf č. 1 – Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

Na tuto otázku odpovídalo všech 110 respondentů. Nejvíce z nich (51; 46 %) uvedlo, že nejraději tráví volný čas venku s kamarády. 23 dětí (21 %) uvedlo, že si nejraději ve volném čase něco vyrábí nebo si hraje. Shodně děti (11; 10 %) uvedlo, že volný čas nejraději tráví na zájmovém kroužku nebo odpověď jiné. V odpovědi jiné děti uvedly 4x hry na mobilu, 2x hraní her na počítači, 2x hra doma s kamarády, 1x hra na tabletu, 1x hra s pejskem a 1x „nudím se“. Následovala odpověď, že děti nejraději tráví volný čas četbou knihy (8 odpovědí, 7 %). Nejraději je samo doma 5 dětí (5 %), učením nejraději tráví volný čas pouze 1 z dotazovaných dětí (1 %).

2. Jaký kroužek navštěvuješ (nebo jsi dříve navštěvoval/a) ve škole? – MOŽNO VÍCE VARIANT

- a. Sportovní (fotbal, florbal, badminton, volejbal, sportovní hry, sportmaniak, karate, hýbeme se apod.)
- b. Dramatický
- c. Výtvarný
- d. Technický (robotika, vědecké pokusy apod.)
- e. Angličtinu
- f. Keramiku
- g. Žádný

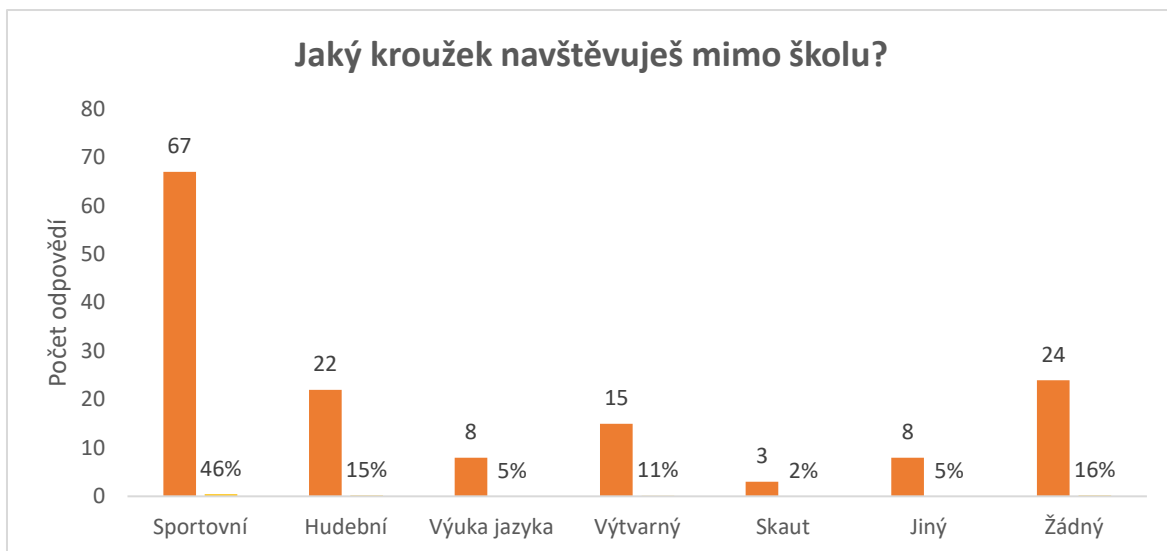

Graf č. 2 - Jaký kroužek navštěvuješ ve škole

Na otázku odpovídalo 110 respondentů a bylo možno označovat více odpovědí, proto je odpovědí celkem 184. Děti v 63 odpovědích (35 %) uváděly, že ve škole navštěvují nějaký ze sportovních kroužků. Následoval kroužek keramiky, který děti uvedly ve 42 odpovědích (23 %). 21 odpovědí (11 %) bylo, že děti žádný kroužek ve škole nenavštěvují. Následoval výtvarný kroužek, který byl uveden v 18 odpovědích (v 10 %). Dále děti uvedly technický kroužek, který měl 17 odpovědí (9 %), ve 13 odpovědích (7 %) byl uveden dramatický kroužek, a angličtina v 10 odpovědích (5 %).

3. Jaký kroužek navštěvuješ mimo školu? MOŽNO VÍCE VARIANT

- a. Sportovní (různé)
- b. Hudební (zpěv, hra na nástroj)
- c. Výuka jazyka (angličtina apod.)
- d. Výtvarný
- e. Skaut
- f. Jiný (doplň).....
- g. Žádný

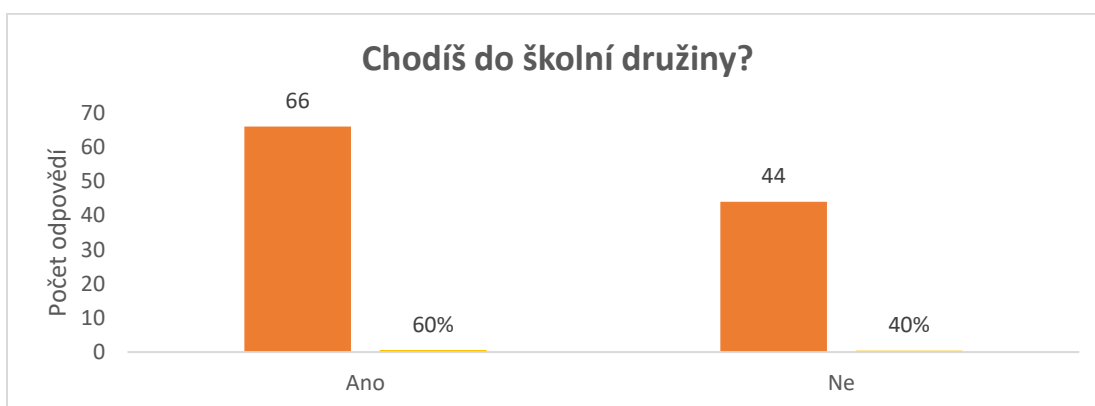

Graf č. 3 - Jaký kroužek navštěvuješ mimo školu?

Na tuto otázku bylo rovněž možno označit více odpovědí, celkových odpovědí je 147, odpovídalo 110 respondentů. Nejvíce odpovědí (67; 46 %) bylo, že děti mimo školu navštěvují nějaký sportovní kroužek. Odpověď, že žádný kroužek děti mimo školu nenavštěvují, byla uvedena ve 24 odpovědích (16 %), následovala odpověď hudební kroužek, a to ve 22 odpovědích (15 %). Dále děti uvedly v 15 odpovědích (11 %) kroužek výtvarný. Návštěvu jiného kroužku uvedly děti v 8 odpovědích (5 %), a to kroužky: 4x taneční, 2x plavání, 1x chovatelský a 1x dramatický. Výuka jazyka byla uvedena v 8 odpovědích (5 %), skaut byl uveden ve 3 odpovědích (2 %).

4. Chodíš do školní družiny?

- a. Ano
- b. Ne

Graf č. 4 – Chodíš do školní družiny?

Na tuto otázku odpovídalo všech 110 žáků. Odpověď ano, že chodí do školní družiny, uvedlo 66 z nich (60 % žáků). Odpověď ne, že nechodí do školní družiny, byla uvedena ve 44 odpovědích (40 % žáků).

5. Pokud nechodíš do školní družiny, uveď, zda jsi do ní někdy chodil/a, příp. až do jaké třídy

- a. nikdy jsem do školní družiny nechodil/a
- b. do školní družiny jsem chodil/a do.....třídy (doplň)

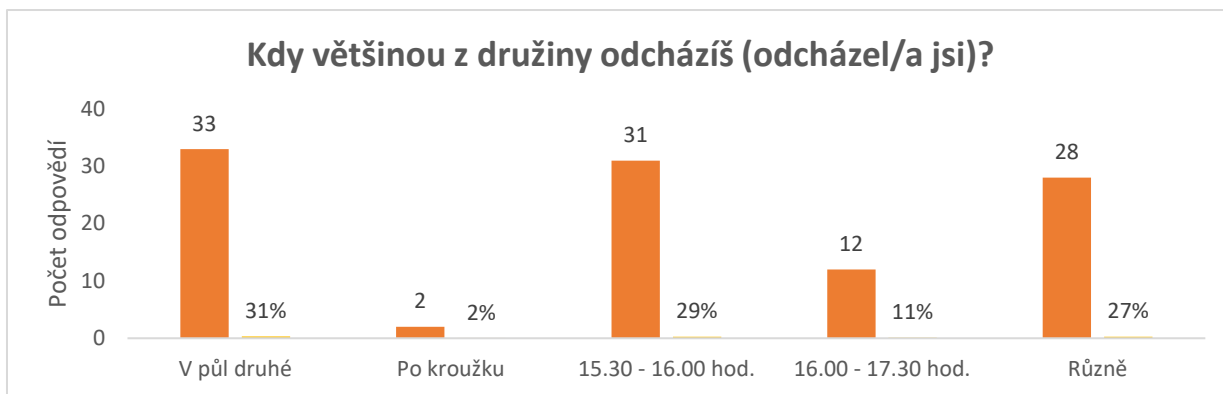

Graf č. 5 – Chodil/a jsi někdy do školní družiny?

Na tuto otázku odpovídalo celkem 44 respondentů – všichni, kdo na otázku 4 odpověděli ne (nechodí do školní družiny). 4 žáci (9 %) odpověděli, že do školní družiny nikdy nechodili. Ostatních 40 žáků (91 %) do družiny dříve chodilo, a to 9 do druhé třídy, 17 do třetí třídy a 14 žáků až do čtvrté třídy.

6. Pokud chodíš (chodil/a jsi) do školní družiny, kdy většinou z družiny odcházíš (odcházela jsi)?

- a. V půl druhé
- b. Po kroužku
- c. Po vycházce (15.30 – 16.00 hod.)
- d. Později (16.00 – 17.30 hod.)
- e. Různě

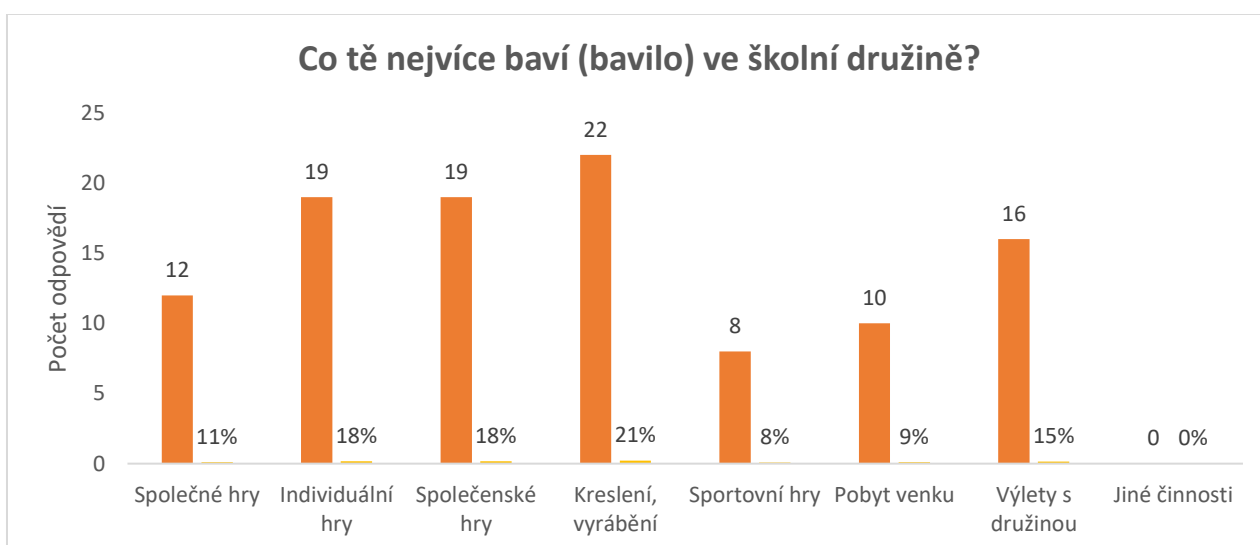

Graf č. 6 - Kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?

Na tuto otázku odpovídalo 106 respondentů (4 z dotazovaných žáků do školní družiny nikdy nechodili). Téměř shodně žáci uvedli nejčastější dobu odchodu v půl druhé (33 žáků, 31 %) a dobu po návratu z vycházky mezi 15.30 -16.00 hod. (31 žáků; 29 %) Odpověď různě uvedlo 28 žáků (27 %). Dobu nejčastějšího odchodu z družiny později, mezi 16.00 – 17.30 hod., uvedlo 12 žáků (11 %), odchod po skončení kroužku uvedli 2 žáci (2 %).

7. Pokud chodíš (nebo jsi chodil/a) do školní družiny, co tě v družině nejvíce baví (bavilo)?

- Společné hry s celým oddělením
- Individuální hry – samostatné nebo s jedním až dvěma kamarády
- Společenské hry – s více kamarády
- Kreslení, vyrábění
- Sportovní hry
- Pobyt venku
- Výlety s družinou
- Jiné činnosti (doplň).....

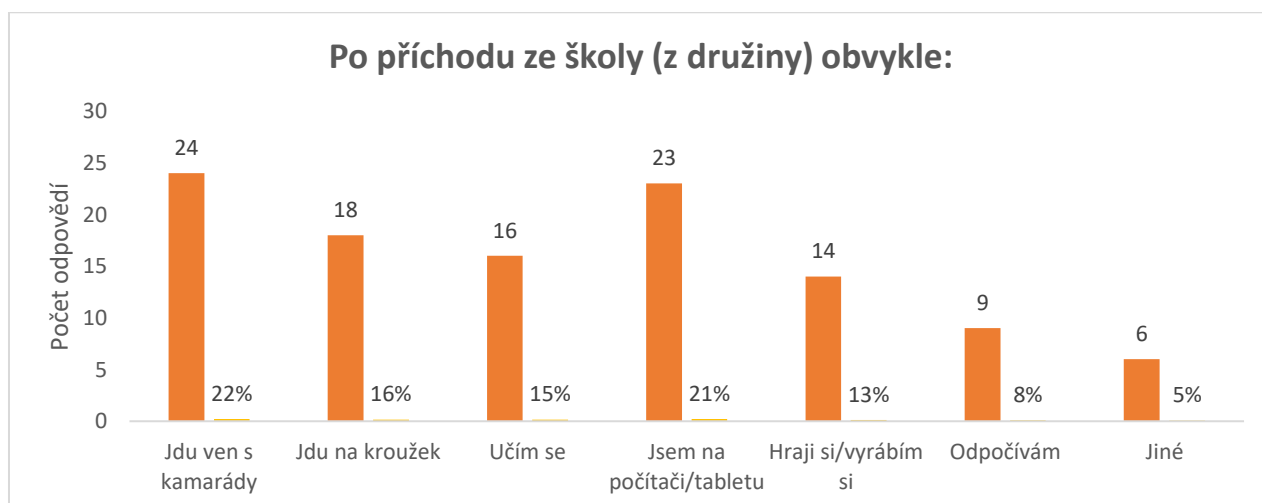

Graf č. 7 – Co tě nejvíce baví (bavilo) ve školní družině?

Na tuto otázku odpovědělo 106 respondentů (4 žáci, kteří do družiny nikdy nechodili, na otázku neodpovídali). Nejvíce žáků (22; 21 %) uvedlo, že je ve školní družině nejvíce baví (bavilo) kreslení a vyrábění. Shodně odpovědí (19; 18 %) měly individuální a společenské hry. Následovaly výlety s družinou, které označilo 16 žáků (15 %). Společné hry s celým oddělením uvedlo 12 žáků (11 %), pobyt venku 10 žáků (9 %). 8 žáků (8 %) v družině nejvíce baví (bavily) sportovní hry. Možnost jiné nikdo z dotazovaných žáků neuvedl.

8. Po příchodu ze školy (z družiny) domů obvykle:

- a. Jdu ven s kamarády
- b. Jdu na kroužek
- c. Učím se
- d. Jsem na počítači (na tabletu/na telefonu)
- e. Hraji si doma nebo si něco vyrábím
- f. Odpočívám
- g. Jiné.....

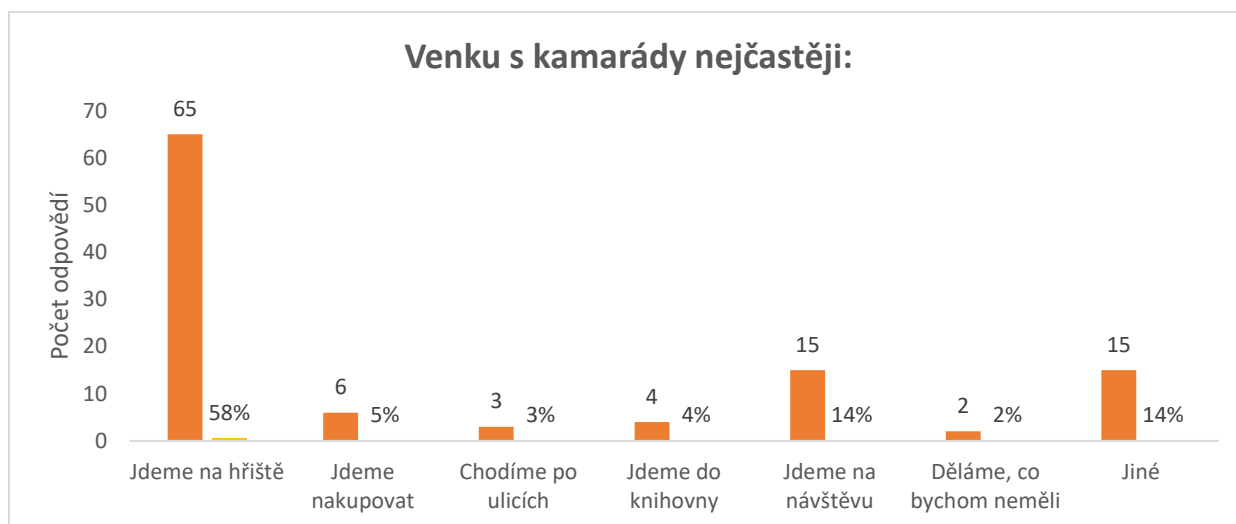

Graf č. 8 - Po příchodu ze školy (z družiny) obvykle:

Na tuto otázku odpovídalo všech 110 respondentů. Nejvíce dětí (24; 22 %) uvedlo, že po příchodu domů ze školy nebo z družiny obvykle jde ven s kamarády, těsně následovala odpověď, že děti po příchodu domů obvykle hrají na počítači/tabletu (uvedlo 23 dětí; 21 %). 18 dětí (16 %) uvedlo, že po příchodu domů jde obvykle na kroužek, 16 dětí (15 %) se po příchodu domů obvykle učí, 14 dětí (13 %) si doma po příchodu ze školy nebo z družiny obvykle hraje nebo něco vyrábí. Následovala odpověď, že děti po příchodu domů obvykle odpočívají (9 dětí; 8 %). 6 dětí (5 %) uvedlo možnost jiné, kde děti uvedly 2x „kreslím si“, 2x „koukám se na televizi“, 1x „hraji si s morčetem“, 1x procházku se psem.

9. Pokud chodíš ven s kamarády, co nejčastěji venku děláte?

- Jdeme na hřiště
- Jdeme něco nakupovat
- Jen tak chodíme po ulicích
- Jdeme do knihovny
- Jdeme k někomu z kamarádů na návštěvu
- Děláme něco, co bychom dělat neměli
- Něco jiného (doplň).....

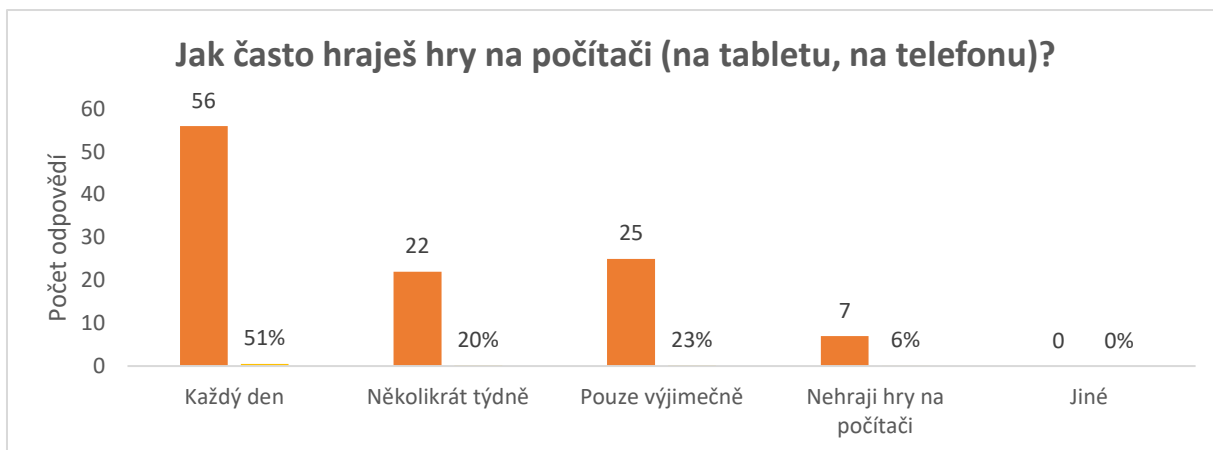

Graf č. 9 – Venku s kamarády nejčastěji:

Na tuto otázku, na kterou odpovědělo všech 110 respondentů, byla nejčastější odpověď (odpovědělo 65 dětí; 58 %), že děti s kamarády venku jdou nejčastěji na hřiště. Stejně 15 odpovědí (14 %) měly varianty, že děti jdou k někomu z kamarádů na návštěvu a možnost něco jiného. U možnosti něco jiného 10 dětí uvedlo, že nechodí ven, 2 děti, že jezdí na kole, 1x byla odpověď „hrajeme si na zahradě“, 1x „venčím pejska“, 1x „bavíme se“. 6 dětí (5 %) jde venku s kamarády nakupovat, 4 děti (4 %) jdou s kamarády do knihovny. Možnosti, že s kamarády chodí jen tak po ulicích uvedly 3 děti (3 %) a že s kamarády dělají něco, co by neměly, uvedly 2 děti (2 %).

10. Jak často hraješ hry na počítači (na tabletu, na telefonu)?

- Každý den
- Několikrát týdně.....(doplň kolikrát)
- Pouze výjimečně
- Nehraji hry na počítači (na tabletu, na telefonu)
- Jiné.....

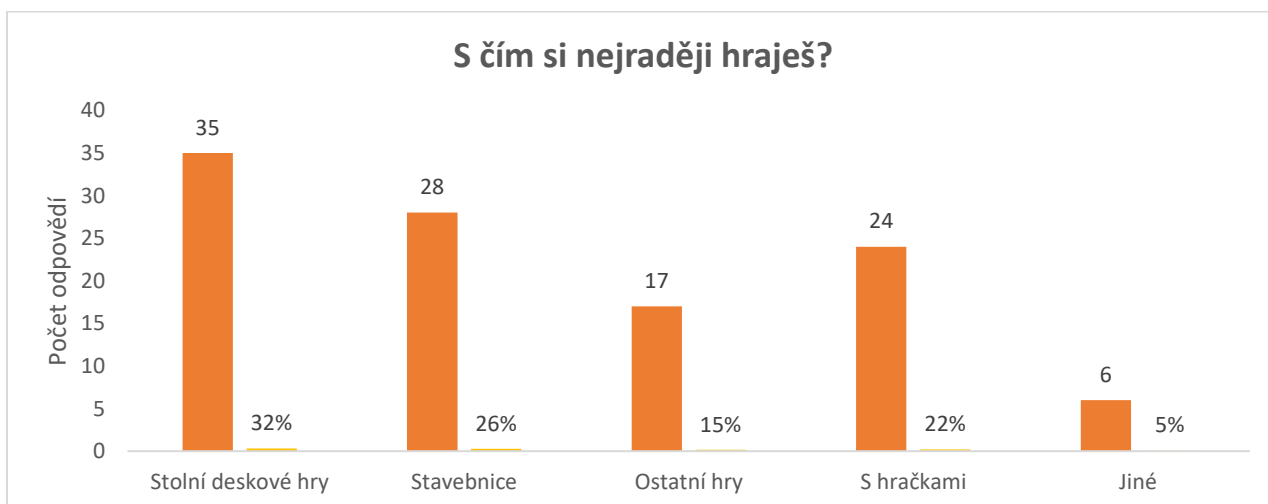

Graf č. 10 - Jak často hraješ hry na počítači (na tabletu/na telefonu)?

Na otázku odpovědělo 110 respondentů. Nejvíce odpovědí získala možnost, že děti hrají na počítači (na tabletu/telefonu) každý den (uvedlo 56 dětí; 51 %). Odpověď pouze výjimečně označilo 25 dětí (23 %), odpověď několikrát týdně 22 dětí (20 %). K odpovědi několikrát týdně děti doplňovaly kolikrát týdně – 1x týdně hraje na počítači (tablet/telefonu) 1 dítě, 2x týdně 6 dětí, 3x týdně 3 děti, 4x týdně 5 dětí, 5x týdně 6 dětí a 6x týdně 1 dítě. Hry na počítači (tablet/telefonu) nehraje 7 z dotazovaných dětí (6 %). Možnost jiné nikdo neoznačil.

11. S čím si nejraději hraješ (doma nebo v družině)?

- Stolní deskové hry (Dáma, Šachy, Člověče, nezlob se apod.)
- Stavebnice (Kapl, Lego, Merkur apod.)
- Ostatní hry (karty, mikádo, pexeso, puzzle apod.)
- S hračkami – auta, panenky, plyšáci apod (z domova nebo s těmi družinovými)
- Jiné.....

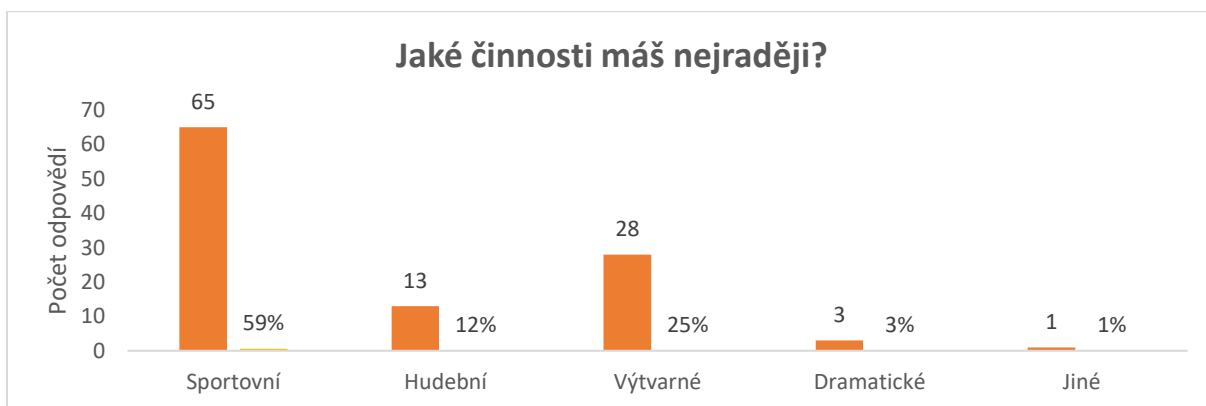
Graf č. 11 - S čím si nejraději hraješ?

Na otázku, s čím si nejraději hrají, odpovědělo všech 110 respondentů. Nejvíce dětí (35; 32 %) uvedlo, že si nejraději hraje se stolními deskovými hrami. Následovaly stavebnice, které uvedlo 28 dětí (26 %). 24 dětí (22 %) označilo, že si nejraději hraje s hračkami. Ostatní hry byly označeny 17 dětmi (15 %). Možnost jiné uvedlo 6 dětí (5 %). U možnosti jiné děti uváděly 2x hru s míčem, 1x kartičky se sportovci, 1x hraní si s Pop it (antistresová mačkáč hračka), 1x hraní si s králíkem, 1x bylo uvedeno „nudím se“.

12. Jaké činnosti máš nejraději?

- Sportovní (různé)
- Hudební (zpěv, hra na nástroj)
- Výtvarné (kreslení, vybarvování, vyrábění)
- Dramatické (přednes, divadlo)
- Jiné (doplň).....

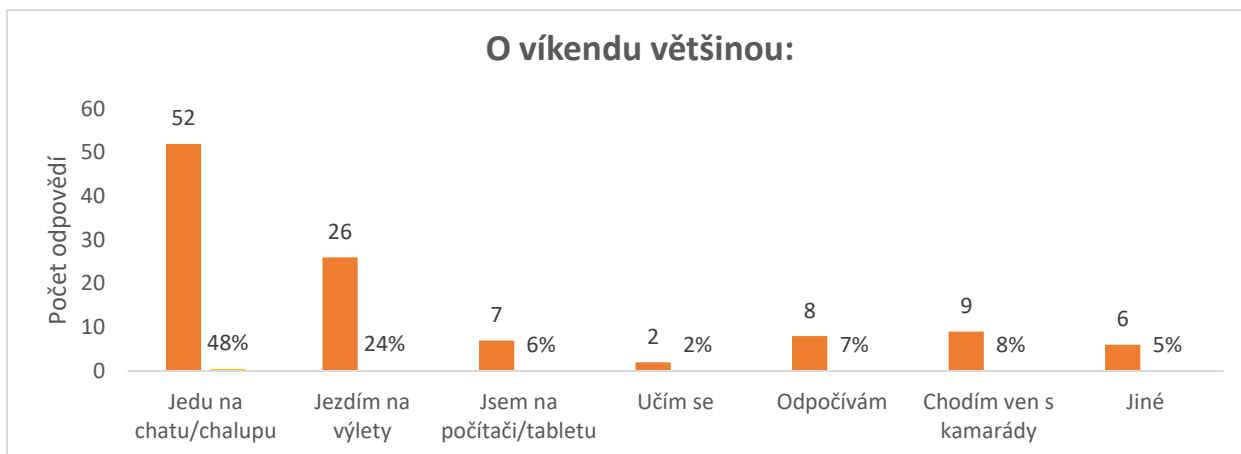

Graf č. 12 – Jaké činnosti máš nejraději?

Na otázku odpovědělo 110 respondentů, sportovní činnosti má nejraději 65 z nich (59 %). 28 dětí (25 %) má nejraději činnosti výtvarné, 13 dětí (12 %) činnosti hudební. Dramatické činnosti uvedly jako nejoblíbenější 3 děti (3 %), možnost jiné (a to čtení) uvedlo 1 dítě (1 %).

13. O víkendu většinou:

- Jedu na chatu/chalupu
- Jezdím na výlety
- Jsem na počítači (na tabletu)
- Učím se
- Odpočívám
- Chodím ven s kamarády
- Jiné...

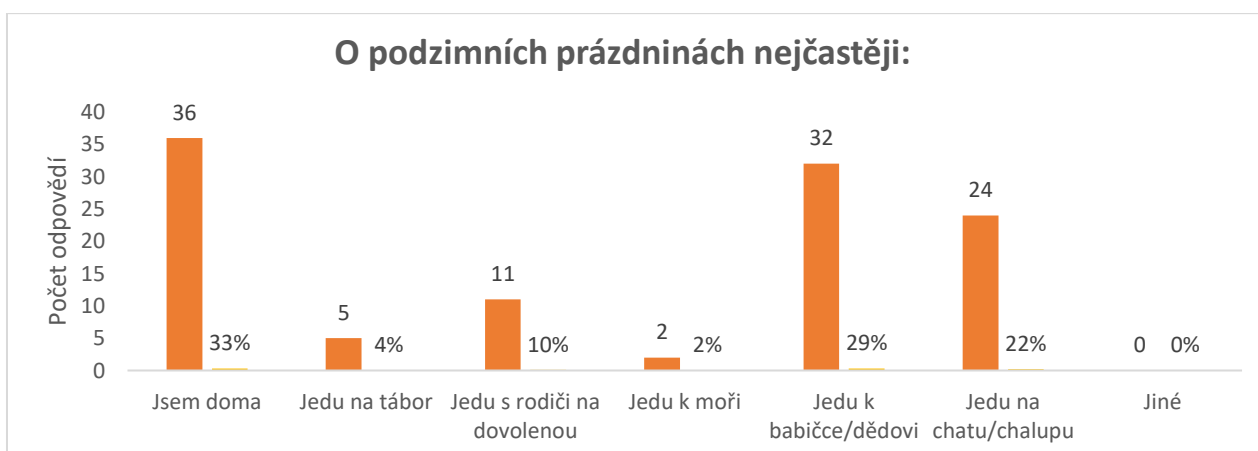

Graf č. 13 - O víkendu většinou:

Na tuto otázku odpovídalo všech 110 respondentů, 52 z nich (48 %) uvedlo, že o víkendu většinou jede na chatu /chalupu. 26 žáků (24 %) odpovědělo, že o víkendu většinou jezdí na výlety. 9 z dotazovaných žáků (8 %) většinou o víkendu chodí ven s kamarády, 8 žáků (7 %) odpočívá, 7 žáků (6 %) je na počítači /tabletu. Odpověď jiné uvedlo 6 žáků (5 %), a to 4x „jedu k babičce a dědovi“, 1x „hrají fotbal“, 1x „pracuji s tatínkem na zahradě“. 2 žáci (2 %) se o víkendu většinou učí.

14. O podzimních prázdninách (v říjnu) nejčastěji:

- a. Jsem doma
- b. Jedu na tábor
- c. Jedu s rodiči na dovolenou
- d. Jedu k moři
- e. Jedu k babičce/dědovi
- f. Jedu na chatu/chalupu
- g. Jiné.....

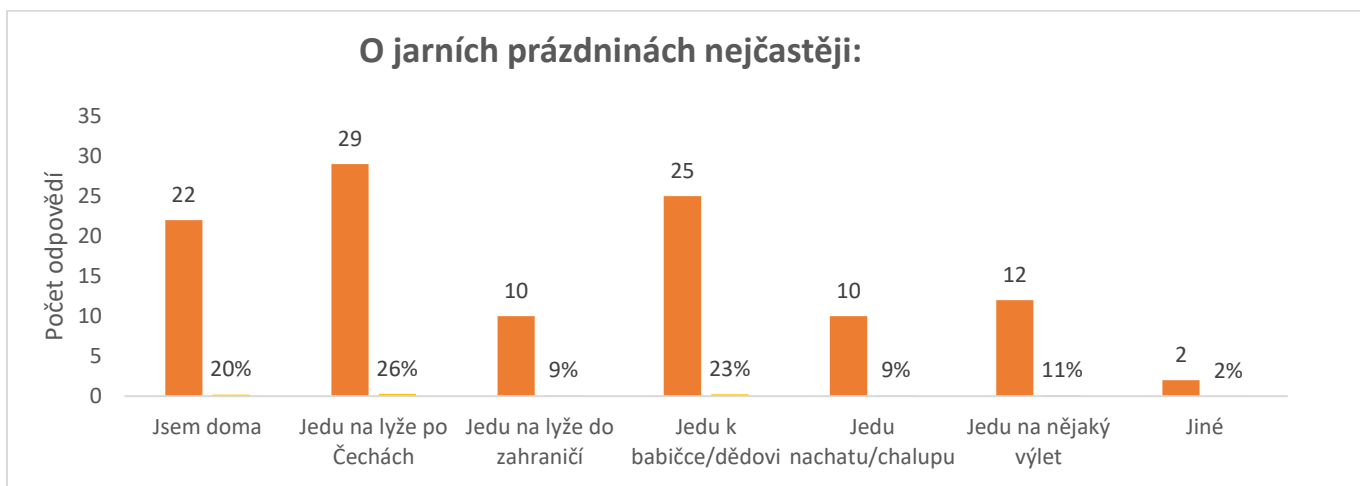

Graf č. 14 – O podzimních prázdninách nejčastěji:

Na tuto otázku odpovídalo 110 respondentů. Nejvíce z nich (36; 33 %) uvedlo, že je o podzimních prázdninách nejčastěji doma. Následovala odpověď, že děti jedou k babičce/dědovi (32 dětí; 29 %). Na chatu/chalupu nejčastěji jede o podzimních prázdninách 24 z dotazovaných dětí (22 %). 11 dětí (10 %) odpovědělo, že o podzimních prázdninách nejčastěji jede s rodiči na dovolenou, 5 dětí (4 %) jede na tábor a 2 děti (2 %) jedou k moři. Odpověď jiné nikdo neoznačil.

15. O jarních prázdninách (v únoru) nejčastěji:

- a. Jsem doma
- b. Jedu na lyže po Čechách
- c. Jedu na lyže do zahraničí
- d. Jedu k babičce/dědovi
- e. Jedu na chatu/chalupu
- f. Jedu na nějaký výlet
- g. Jiné.....

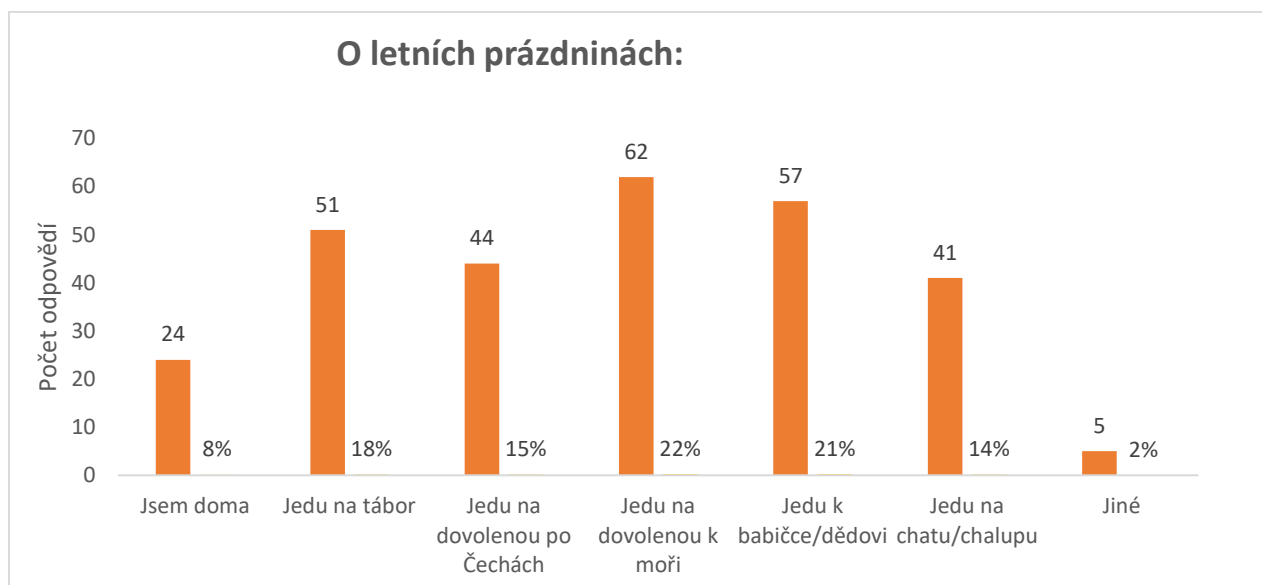

Graf č. 15 – O jarních prázdninách nejčastěji:

Na otázku odpovědělo 110 respondentů. Nejvíce odpovědí měla možnost, že děti o jarních prázdninách jedou nejčastěji na lyže po Čechách (29 dětí; 26 %). Následovala možnost, že jedou k babičce/dědovi, kterou označilo 25 dětí (23 %), poté možnost, že jsou děti o jarních prázdninách nejčastěji doma (22 dětí; 20 %). 12 dětí (11 %) jede o jarních prázdninách nejčastěji na nějaký výlet. Shodně 10 dětí (9 %) označilo možnost, že jedou na lyže do zahraničí, nebo na chatu/chalupu. 2 děti (2 %) zahrly možnost jiné, ke které dopsaly, že o jarních prázdninách sáňkují.

16. O letních prázdninách: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ

- Jsem doma
- Jedu na tábor
- Jedu na dovolenou po Čechách
- Jedu na dovolenou k moři
- Jedu k babičce/dědovi
- Jedu na chatu/chalupu
- Jiné.....

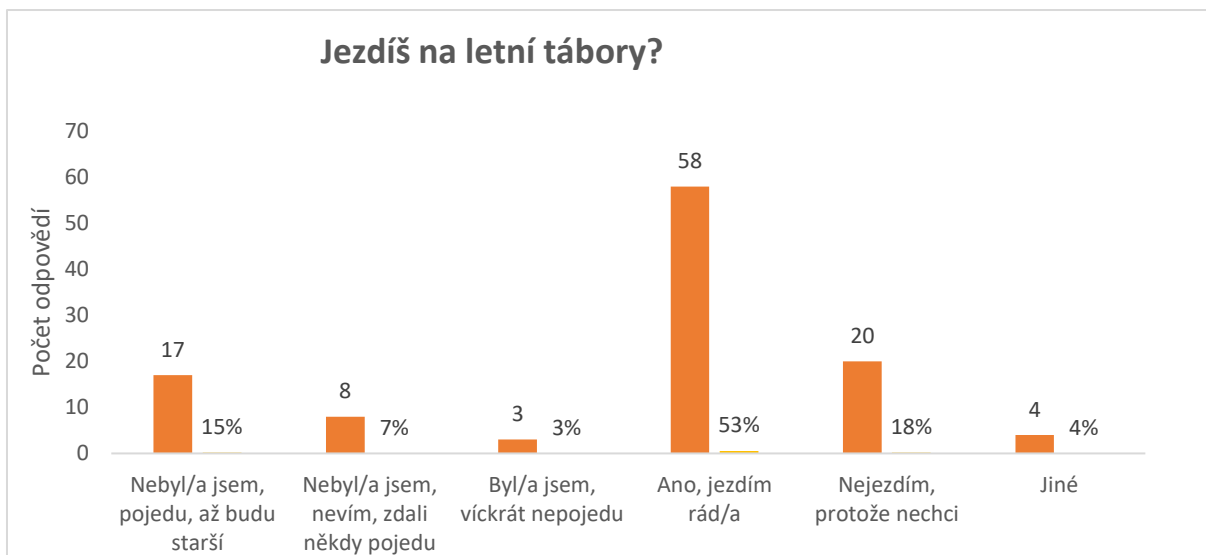

Graf č. 16 – O letních prázdninách:

Na tuto otázku bylo možno uvést více odpovědí, respondentů odpovídalo 110, celkový počet odpovědí byl 284. Nejvíce odpovědí (62; 22 %) měla možnost jedu na dovolenou k moři, následovala možnost jedu k babičce/dědovi, která měla 57 odpovědí (21 %), poté byla možnost jedu na tábor, na kterou bylo 51 odpovědí (18 %). 44 odpovědí (15 %) bylo na možnost jedu na dovolenou po Čechách, 41 (14 %) odpovědí měla možnost jedu na chatu/chalupu. Variantu, že jsou doma, označily děti ve 24 odpovědích (8 %). Možnost jiné měla 5 odpovědí (2 %), a to 2x příměstský tábor, 1x soustředění, 1x „cestuji ke kamarádům“, 1x „jedu na Ukrajinu“.

17. Jezdíš na letní tábory?

- Ještě jsem nebyl/a, ale pojedu, až budu starší
- Ještě jsem nebyl/a, nevím, zdali někdy pojedu
- Byl/a jsem, ale víckrát nepojedu
- Ano, jezdím rád/a
- Nejezdím, protože nechci
- Jiné.....

Graf č. 17 – Jezdíš na letní tábory?

Na tuto otázku respondenti, kterých odpovídalo všech 110, nejčastěji uváděli, že na letní tábory jezdí rádi (58; 53 %). Na letní tábory nejezdí, protože nechce, 20 z dotazovaných žáků (18 %), 17 žáků (15 %) pojedou, až bude starší. 8 žáků (7 %) ještě na táboře nebylo a neví, zdali někdy pojedou, 3 žáci (3 %) na táboře již byli a víckrát nepojedou. 4 žáci (4 %) uvedli odpověď jiné, ke které doplnili 2x „jezdím, ale nerad“ a 2x „letos pojedou poprvé“.

18. Chodíš s rodiči (nebo s přáteli) na výlety po Praze (památky, výstavy, muzea apod.)?

- a. Ano, naposledy jsme byli (doplň).....
- b. Ne
- c. Výjimečně

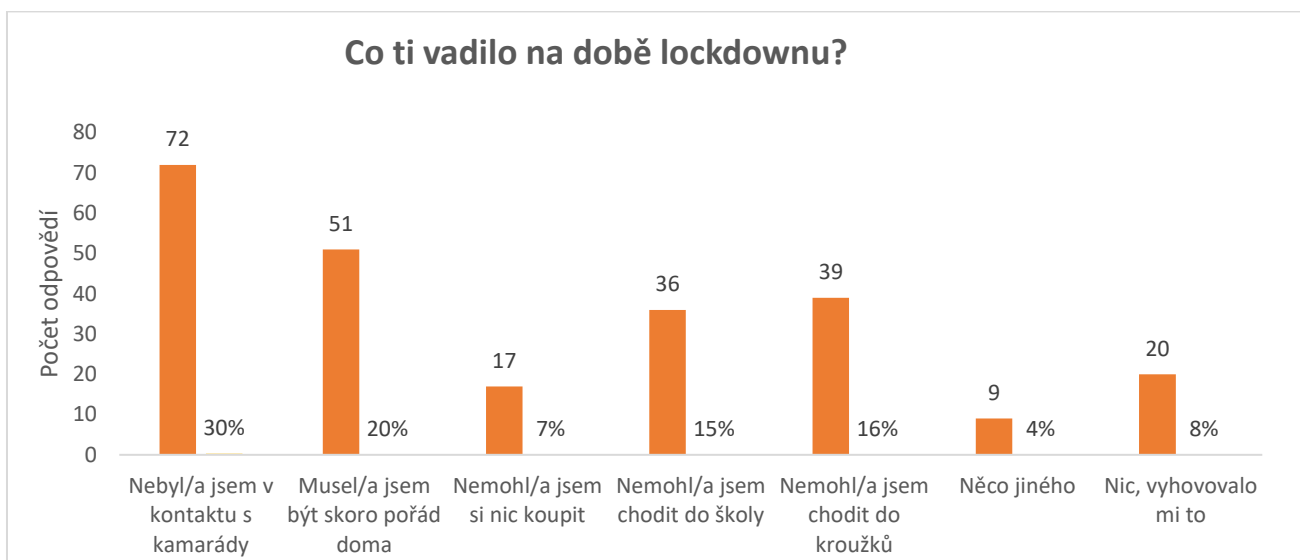

Graf č. 18 – Chodíš s rodiči (nebo s přáteli) na výlety po Praze?

Na tuto otázku odpovídalo všech 110 respondentů. Na výlety po Praze s rodiči nebo s přáteli chodí 66 (60 %) z nich. Na podotázku, kde byli naposled odpovědělo pouze 18 respondentů, kteří uváděli 5x Pražský hrad, 3x Karlův most, 2x Vyšehrad, 1x Karlštejn, 1x ZOO, 1x Tančící dům, 1x Orloj, 1x Staroměstské náměstí, 1x kostel, 1x muzeum a 1x procházka. Na výlety po Praze chodí výjimečně 37 (34 %) z dotazovaných žáků, a nechodí 7 (6 %) žáků.

19. Co ti vadilo na nedávné době LOCKDOWNU? MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ

- a. Nebyl/a jsem v kontaktu s kamarády
- b. Musel/a být skoro pořád doma
- c. Nemohl/a jsem si nic koupit, kromě základních potřeb
- d. Nemohl/a jsem chodit do školy
- e. Nemohl/a jsem chodit do kroužků
- f. Něco jiného.....
- g. Nic, vyhovovalo mi to

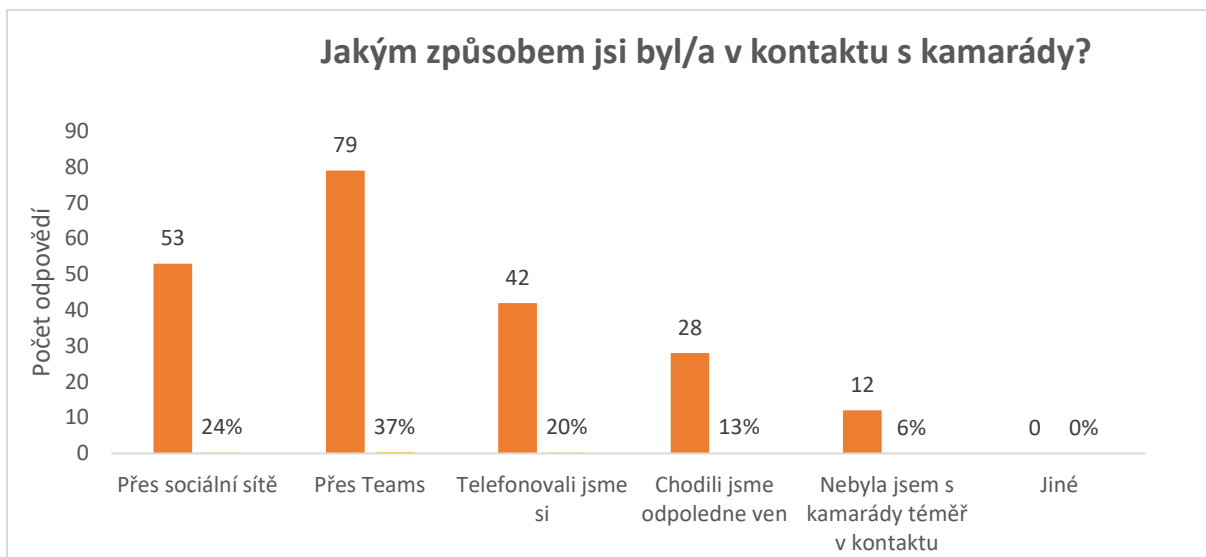

Graf č. 19 – Co ti vadilo na době lockdownu?

Na tuto otázku odpovídalo 110 respondentů, kteří mohli označovat více odpovědí. Celkových odpovědí bylo 244. Nejvíce odpovědí (72; 30 %) měla možnost nebyl/a jsem v kontaktu s kamarády. Odpovědi na variantu musel/a jsem být skoro pořád doma bylo 51 (20 %). 39 odpovědí (16 %) bylo nemohl/a jsem chodit do kroužků, 36 odpovědí (15 %) bylo nemohl/a jsem chodit do školy. 20 odpovědí (8 %) měla možnost nic, vyhovovalo mi to. Varianta nemohl/a jsem si nic koupit měla 17 odpovědí (7 %). 9 odpovědí (4 %) měla možnost něco jiného, u které děti uvedly 2x „vše mi vadilo“, 1x „nemohla jsem jet do zahraničí“, 1x „byla jsem pořád u počítače“, 1x roušky, 1x zlobila wifi, 1x málo návštěv příbuzných, 2x online výuka.

20. Jakým způsobem jsi byl/a v době uzavření škol v kontaktu s kamarády?

- a. Přes sociální sítě
- b. Přes Teams (psali jsme si do chatu, povídali jsme si apod)
- c. Telefonovali jsme si
- d. Chodili jsme společně odpoledne ven
- e. Nebyl/a jsem s kamarády téměř v kontaktu
- f. Jiné.....

Graf č. 20 – Jakým způsobem jsi byl/a v kontaktu s kamarády?

Na tuto otázku odpovědělo 110 respondentů. Odpovědi ale většina respondentů uváděla více, přestože měli uvádět pouze jednu. Způsobů kontaktu v době uzavření škol děti tedy měly více. Celkem bylo na tuto otázku 214 odpovědí. Nejvíce odpovědí (79; 37 %) měla možnost přes Teams, 53 odpovědí (24 %) měla možnost přes sociální sítě, varianta telefonovali jsme si měla 42 odpovědí (20 %). Odpověď chodili jsme společně odpoledne ven měla 28 odpovědí (13 %), 12 odpovědí (6 %) měla varianta nebyl/a jsem s kamarády téměř v kontaktu. Odpověď jiné nikdo nevedl.

21. Vyhovovala ti distanční výuka?

- a. Ano, vyhovovala mi
- b. Ne, nevyhovovala mi, raději jsem ve škole

Graf č. 21 – Vyhovovala ti distanční výuka?

Na tuto otázku odpovědělo všech 110 respondentů. 75 žákům (68 %) distanční výuka nevyhovovala, raději jsou ve škole. 35 žákům (32 %) distanční výuka vyhovovala, 2 z nich k odpovědi připsali, že byla super.

2.3 Diskuse

V této části jsou shrnuty výsledky dotazníkového šetření, zároveň jsou vyhodnoceny a shrnuty výsledky cílů, nejprve hlavního cíle a následně dílčích cílů. Rovněž jsou zodpovězeny výzkumné otázky.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak děti mladšího školního věku jedné pražské základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu a ve dnech volna, a jak tráví prázdniny.

Výzkumná otázka: „Jak děti mladšího školního věku vybrané základní školy tráví svůj volný čas, jak ve všední dny, o víkendech a o prázdninách?“

Dílčími cíli bylo:

- 1.) zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují v rámci školy a jaké mimo ni
- 2.) zjistit, zda děti navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase
- 3.) zjistit, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

Výzkumné otázky:

- 1.) „Jaké kroužky děti navštěvují ve škole a jaké mimo školu?“
- 2.) „Navštěvují děti školní družinu?“ „S čím si děti nejraději hrají a čím se zabývají ve volném čase?“
- 3.) „Jak děti vnímaly dobu uzavření škol?“

2.3.1 Vyhodnocení a shrnutí hlavního cíle

Hlavní cíl je vyhodnocen na základě otázek 1, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18 z dotazníku.

V otázce 1, **jak děti nejraději tráví volný čas**, 51 dětí (46 %) uvedlo, že venku s kamarády. 23 z dotazovaných dětí (21 %) uvedlo, že nejraději tráví volný čas tím, že si něco vyrábí nebo si hrají. 11 dětí (10 %) uvedlo, že je ve volném čase nejraději na zájmovém kroužku. Četbou knihy tráví volný čas 8 z dotazovaných dětí (7 %), samo doma je ve volném čase nejraději 5 dětí (5 %), jedno dítě (1 %) nejraději tráví volný čas učením. Dále děti uváděly (11 dětí; 10 %),

že ve volném čase nejraději hrají hry na počítači/tabletu/mobilu (7x), že volný čas rády tráví doma s kamarády (2x), jedno dítě si rádo hraje s pejskem a jedno se rádo nudí.

V otázce 8 **děti uváděly, co obvykle dělají po příchodu ze školy (z družiny) domů.** 24 z dotazovaných dětí (22 %) uvedlo, že po příchodu domů jde obvykle ven s kamarády. 23 dětí (21 %) si po příchodu ze školy nebo z družiny obvykle hraje na počítači nebo na tabletu. Na kroužek obvykle jde po příchodu domů 18 dětí (16 %). V době po příchodu ze školy se obvykle učí 16 z dotazovaných dětí (15 %). 14 dětí (13 %) si doma něco hraje nebo vyrábí. 9 dětí (8 %) po příchodu domů odpočívá. 6 dětí (5 %) obvykle dělá jiné činnosti, dvě děti si kreslí, dvě se koukají na televizi, jedno dítě si hraje s morčetem a jedno jde na procházku se psem. V otázce 9 **děti odpovídaly na to, co nejčastěji s kamarády venku dělají.** Nejčastější odpovědi na tuto otázku bylo, že děti s kamarády jdou ven na hřiště (uvedlo 65 z dotazovaných dětí; 58 %). 15 dětí (14 %) jde nejčastěji k někomu z kamarádů na návštěvu, 6 dětí (5 %) jde venku s kamarády nakupovat, 4 děti (4 %) chodí s kamarády do knihovny. Pouze 3 děti (3 %) uvedly, že chodí s kamarády jen tak po ulicích a 2 děti (2 %) uvedly, že venku s kamarády dělají něco, co by dělat neměly. 15 dětí (14 %) uvedlo jiné varianty, deset z nich ven s kamarády nechodí, dvě děti uvedly, že jezdí na kole, jedno dítě si hraje na zahradě, jedno chodí ven s pejskem a jedno si s kamarády převážně povídá.

V otázce 10 **děti odpovídaly, zda a příp. jak často hrají hry na počítači nebo na tabletu, příp. na telefonu.** 56 dětí (51 %) ze všech dotazovaných uvedlo, že na počítači/tabletu/telefonu hraje hry každý den. Několikrát týdně hraje na počítači/tabletu/telefonu 22 dětí (20 %), a to 6x týdně jedno dítě, 5x týdně šest dětí, 4x týdně pět dětí, 3x týdně tři děti, 2x týdně šest dětí a 1x týdně jedno dítě. Pouze výjimečně hraje hry na počítači/tabletu/telefonu 25 dětí (23 %), které se výzkumu zúčastnily. Dotazované děti většinou uvedly, že nejraději tráví volný čas venku s kamarády. Některé z dotazovaných dětí nejraději tráví volný čas tím, že si něco vyrábí nebo si hrají, další děti na zájmovém kroužku. Méně dětí uvedlo, že obvykle tráví volný čas četbou knihy nebo že je ve volném nejraději samo doma. Pouze jedno dítě nejraději tráví volný čas učením. Otázka 13 mapovala to, **jak děti většinou tráví víkendy.** Nejvíce dětí (52; 48 %) uvedlo, že jezdí o víkendu na chatu nebo na chalupu. 26 z dotazovaných dětí (24 %) většinou o víkendu jezdí na výlety. 9 dětí (8 %) chodí ven s kamarády, 8 dětí (7 %) odpočívá a 7 dětí (6 %) je většinou o víkendu na počítači nebo na tabletu. 6 dětí (5 %) uvedlo, že o víkendu nejčastěji dělá něco jiného, čtyři děti jedou k babičce/dědovi, jedno hraje fotbal, jedno pracuje s tatínkem na zahradě. Pouze 2 děti (2 %) uvedly, že se o víkendu učí.

Otázka 14 zněla, **jak děti nejčastěji tráví podzimní prázdniny**. Nejvíce dětí (36; 33 %) uvedlo, že je nejčastěji o podzimních prázdninách doma. 32 dětí (29 %) jede nejčastěji k babičce/dědovi. 24 dětí (22 %) tráví nejčastěji podzimní prázdniny na chatě nebo na chalupě. Na dovolenou s rodiči o podzimních prázdninách nejčastěji jede 11 dětí (10 %). Na tábor o podzimních prázdninách jezdívá 5 dětí (4 %) a pouze 2 děti (2 %) jedou k moři. V otázce 15 děti odpovídaly na to, **co nejčastěji dělají o jarních prázdninách**. Nejvíce odpovědí na tuto otázku bylo, že děti jedou nejčastěji o jarních prázdninách na lyže po Čechách (29 dětí; 26 %). K babičce/dědovi jede o jarních prázdninách nejčastěji 25 dětí (23 %). Doma obvykle tráví jarní prázdniny 22 dětí (20 %). Na nějaký výlet jede o jarních prázdninách 12 dětí (11 %), na lyže do zahraničí jezdívá o jarních prázdninách 10 dětí (9 %), na chatu nebo na chalupu jezdí rovněž také 10 dětí (9 %). Dvě děti (2 %) uvedly jako jinou možnost, že o jarních prázdninách sáňkují.

Na otázku 16, **co děti dělají o letních prázdninách**, mohly děti označovat více variant, protože většina z nich má o letních prázdninách více aktivit. Nejvíce odpovědí (62; 22 %) získala varianta, že děti o letních prázdninách jedou k moři. Varianta, že jedou k babičce/dědovi, měla 57 odpovědí (21 %), možnost, že děti jedou o letních prázdninách na tábor, měla 51 odpovědí (18 %). Možnost výběru, že děti jezdí na dovolenou po Čechách měla 44 odpovědí (15 %), možnost, že jedou na chatu nebo chalupu měla 41 odpovědí (14 %). Ve 24 odpovědích (8 %) děti uvedly, že jsou o letních prázdninách doma. 5 odpovědí (2 %) měla možnost jiné, kdy děti uvedly ve dvou případech příměstský tábor, jednou soustředění, jedno dítě cestuje ke kamarádům a jedno dítě jede na Ukrajinu. V otázce 17 děti odpovídaly, **zda jezdí na letní tábory**. Nejčastější odpověď na tuto otázku byla, že děti jezdí na tábor rády (58 dětí; 53 %). 20 dětí (18 %) na tábory nejezdí, protože nechce. 17 dětí (15 %) s táborem vyčkává, až bude starší. Na táboře ještě nebylo a neví, zdali někdy pojedou 8 z dotazovaných dětí (7 %) a 3 děti (3 %) na táboře již byly, ale víckrát nepojedou. 4 děti (4 %) uvedly jinou odpověď, dvě z nich jezdí, ale nerady a dvě děti pojedou letos poprvé.

Na otázku 18, **zda děti chodí s rodiči příp. přáteli na výlety po Praze**, 66 dětí (60 %) uvedlo, že ano. 37 dětí (34 %) chodí na výlety po Praze pouze výjimečně a 7 dětí (6 %) na výlety po Praze nechodí. Jako podotázka u varianty ano bylo, kde byly děti na výletě naposledy. Odpověděly na ni pouze některé děti, které uváděly nejčastěji Pražský hrad, dále Karlův most, Vyšehrad, Karlštejn, ZOO, Tančící dům, Staroměstské náměstí, Orloj, kostel, muzeum, procházku.

Shrnutí vyhodnocení hlavního cíle a odpověď na výzkumnou otázku

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak děti mladšího školního věku jedné pražské základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu a ve dnech volna, a jak tráví prázdniny.

Výzkumná otázka: „Jak děti mladšího školního věku vybrané základní školy tráví svůj volný čas, jak ve všední dny, o víkendech a o prázdninách?“

Dotazované děti nejraději tráví volný čas venku s kamarády, příp. si něco vyrábí nebo si hrají, anebo jsou na zájmovém kroužku. Méně dětí uvedlo, že volný čas tráví nejraději četbou knihy nebo že je rádo samo doma. Pouze jedno dítě uvedlo, že se ve volném čase nejraději učí, což odpovídá tomu, že volný čas není doba povinností (v případě dětí povinností spojených se školou), ale doba svobodné volby činností.

Ve všední den dotazované děti po příchodu ze školy obvykle jdou ven s kamarády, nebo hrají hry na počítači příp. na tabletu nebo na telefonu, anebo jdou na zájmový kroužek. Některé děti se učí, příp. si doma hrají nebo si něco vyrábí. Venku děti s kamarády převážně chodí na hřiště nebo se s kamarády navzájem navštěvují. Méně dětí chodí s kamarády venku nakupovat nebo do knihovny. Některé děti ven s kamarády nechodí. Každý den hraje na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu hry polovina z dotazovaných dětí. Téměř čtvrtina dotazovaných dětí naopak uvedla, že hraje hry na počítači/tabletu/telefonu pouze výjimečně.

Víkendy nejvíce dětí obvykle tráví na chatě/chalupě, nebo jezdí o víkendu na výlety. Rovněž děti o víkendu chodí ven s kamarády nebo odpočívají. O podzimních prázdninách jsou dotazované děti nejčastěji doma, příp. jedou k babičce/dědovi nebo na chatu/chalupu. Minimum dětí uvedlo, že o podzimních prázdninách jede s rodiči na dovolenou, na tábor, nebo k moři. O jarních prázdninách jezdí nejvíce dotazovaných dětí na lyže po Čechách, příp. k babičce/dědovi, rovněž jsou děti o jarních prázdninách často doma nebo jedou na nějaký výlet. Menší množství dětí uvedlo, že o jarních prázdninách jezdí na lyže do zahraničí, příp. na chatu/chalupu. O letních prázdninách dotazované děti nejčastěji jedou k moři, k babičce/dědovi a na tábor. Také jezdí děti o letních prázdninách na dovolenou po Čechách. Rovněž jezdí o letních prázdninách na chatu/chalupu a nějakou část prázdnin rovněž tráví děti doma. Většina z dotazovaných dětí jezdí ráda na letní tábory. Některé děti na táboře ještě nebyly, některé pojedou, až budou starší. Někdo z dětí uvedl, že na tábor nejezdí, protože nechce.

Více než polovina dotazovaných dětí chodí s rodiči či přáteli na výlety po Praze, nejčastěji děti uvedly jako poslední navštívené místo Pražský hrad.

2.3.2 Vyhodnocení a shrnutí dílčích cílů

Dílčí cíle jsou vyhodnoceny na základě otázek 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 19, 20, 21 z dotazníku.

Dílčí cíl 1 – vyhodnocen na základě otázek 2 a 3

V otázce 2 **děti uváděly, jaké kroužky navštěvují ve škole.** Možností mohly děti označit více, protože některé z nich navštěvují v rámci školy kroužků několik. Nejvíce odpovědí (63; 35 %) děti označily ve variantě sportovní kroužky (fotbal, florbal, badminton, aerobik, karate apod.). Následoval kroužek keramiky, který měl 42 odpovědí (23 %). Výtvarný kroužek děti uvedly v 18 odpovědích (10 %), technický kroužek (robotika, vědecké pokusy, veselá věda apod.) uvedly děti v 17 odpovědích (9 %). Dramatický kroužek děti uvedly ve 13 odpovědích (7 %), angličtinu v 10 odpovědích (5 %). Varianta, že ve škole dítě žádný kroužek nenavštěvuje, měla 24 odpovědí (16 %).

Otázkou 3 **děti odpovídaly na to, jaké kroužky navštěvují mimo školu.** Opět měly možnost označit více variant, protože některé z nich navštěvují mimo školu více kroužků. Nejvíce odpovědí na tuto otázku, stejně jako na otázku předcházející, měla varianta, že děti navštěvují mimo školu nějaký sportovní kroužek (67 odpovědí; 46 %). Hudební kroužek (zpěv, hra na nástroj) měl 22 odpovědí (15 %), výtvarný kroužek 15 odpovědí (11 %). Výuku jazyka děti uvedly v 8 odpovědích (5 %) a návštěvu skauta uvedly děti ve 3 odpovědích (2 %). V 8 odpovědích (5 %) děti uváděly jiné kroužky, a to čtyři děti taneční kroužek, dvě děti plavání, jedno dítě kroužek chovatelský a jedno kroužek dramatický. Varianta, že dítě nenavštěvuje mimo školu kroužek žádný, měla 24 odpovědí (16 %).

Shrnutí vyhodnocení dílčího cíle 1 a odpověď na výzkumnou otázku

Dílčím cílem 1 bylo zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují v rámci školy a jaké mimo ni.

Výzkumná otázka: „Jaké kroužky děti navštěvují ve škole a jaké mimo školu?“

Ve škole nejčastěji děti navštěvují nějaký sportovní kroužek (fotbal, florbal, badminton, aerobik, karate apod.), dále kroužek keramiky a výtvarný kroužek. Rovněž děti v rámci školy navštěvují technické kroužky (robotiku, vědecké pokusy, veselou vědu apod.). Méně dětí navštěvuje dramatický kroužek a kroužek angličtiny. Některé děti nenavštěvují ve škole kroužek žádný.

Mimo školu děti převážně navštěvují různé sportovní kroužky, také hudební kroužky (hra na nástroj, zpěv) a výtvarné kroužky. Méně dětí uvedlo, že navštěvuje mimo školu nějaký kroužek výuky jazyka. Některé děti uvedly také návštěvy jiných kroužků, a to tanečního, dramatického, chovatelského a kroužku plavání. Také v této otázce některé z dotazovaných dětí uvedly, že nenavštěvují mimo školu kroužek žádný.

Výše uvedené výsledky výzkumu o návštěvách zájmových kroužků dětmi se téměř shodují s následujícím citátem:

„.....Mezi oblíbené zájmové aktivity u dívek i chlapců patří keramický kroužek a sportovní kroužky (pohybové hry, plavání, fotbal, gymnastika, jóga, tenis). Některé děti se věnují sportu výkonnostně a mají pravidelné tréninky. Mezi oblíbené patří hudební kroužky, hra na zobcovou flétnu, sborový zpěv, výtvarné a dramatické kroužky. S podstatně menší frekvencí se objevují modelářské, rybářské a přírodovědné kroužky nebo judo, karate, jízda na koni, počítače, šachy, skaut a mažoretky.“⁸⁶

Dílčí cíl 2 - vyhodnocen na základě otázek 4, 5, 6, 7, 11 a 12

V otázce 4 a 5 děti uváděly, **jestli chodí do školní družiny**. Pokud do školní družiny děti nechodí, měly uvést, **zda do školní družiny někdy chodily** a příp. až do které třídy. Do školní družiny chodí 66 z dotazovaných dětí (60 %), 44 dětí (40 %) uvedlo, že do školní družiny nechodí. Ze 44 dětí, které do školní družiny nechodí, uvedly 4 děti (9 %), že do školní družiny nikdy nechodily. 40 dětí (91 %) uvedlo, že do školní družiny dříve chodilo, a to devět dětí do druhé třídy, sedmnáct dětí do třetí třídy a čtrnáct dětí až do čtvrté třídy.

V otázce 6 děti uváděly, **kdy většinou ze školní družiny odcházejí** (příp. odcházely, pokud už do školní družiny nechodí). Nejvíce z dotazovaných dětí (33; 31 %) uvedlo, že ze školní družiny odchází (odcházelo) v půl druhé. Další častou variantou byl odchod po vycházce mezi 15.30 – 16.00 hod. (uvedlo 31 dětí; 29 %). Obvyklý odchod ze školní družiny v pozdějším čase, mezi 16.00 – 17.30 hod., uvedlo 12 dětí (11 %). 28 dětí (27 %) ze školní družiny odchází (odcházelo) různě. Odchod ze školní družiny po skončení kroužku uvedly pouze 2 děti (2 %). V otázce 7 děti uváděly, **co je ve školní družině nejvíce baví** (příp. bavilo, pokud už do školní družiny nechodí). 22 dětí (21 %) uvedlo, že je ve školní družině nejvíce baví (bavilo) kreslení a vyrábění. Společenské hry ve školní družině nejvíce baví (bavily) 19 dětí (18 %), rovněž individuální hry nejvíce baví (bavily) 19 dětí (18 %). Výlety s družinou nejvíce baví (bavily)

---

⁸⁶ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 160-161. ISBN 978-80-271-9087-4.

16 dětí (15 %), společné hry s celým oddělením 12 dětí (11 %). Pobyt venku se školní družinou nejvíce baví (bavil) 10 z dotazovaných dětí (9 %), sportovní hry 8 dětí (8 %).

Otázkou 11 děti odpovídaly, **s čím si nejraději hrají**, buď doma nebo ve školní družině. Nejvíce dětí (35; 32 %) označilo možnost, že si nejraději hrají se stolními deskovými hrami (Dáma, Šachy, Člověče, nezlob se apod.). Se stavebnicemi (Kapla, Lego, Merkur apod.) si nejraději hraje 28 z dotazovaných dětí (26 %), s různými hračkami (auta, panenky, plyšáci apod.) si nejraději hraje 24 dětí (22 %). Ostatní hry (karty, mikádo, pexeso, puzzle apod.) uvedlo 17 dětí (15 %). Dále děti v 6 případech (5 %) uvedly něco jiného, a to dvakrát hru s míčem, po jednom dále děti uváděly kartičky se sportovci, Pop it (antistresová mačkáč hračka), hraní si s králíkem a „nudím se“.

„Hra je pro dítě alternativním modelem komunikace, v němž vyjadřuje své emoce, zkouší vztahy a ověřuje si vlastní pocity. Je součástí slovníku, v němž verbálně i neverbálně vyjadřuje své city, zkušenosti i problémy způsobem sobě vlastním. Hra je vstupní branou do světa, pedagog ji může široce otevírat a musí ji bedlivě střežit.“⁸⁷

V otázce 12 děti označovaly **činnosti, které mají nejraději**. Nejvíce dětí (65; 59 %) uvedlo, že má nejraději různé sportovní činnosti. Výtvarné činnosti (kreslení, vybarvování, vyrábění apod.) má nejraději 28 z dotazovaných dětí (25 %), 13 dětí (12 %) má v oblíbenosti hudební. Činnosti dramatické mají nejraději 3 děti (3 %). Jako možnost jiné uvedlo 1 dítě (1 %), že má nejraději čtení.

Shrnutí vyhodnocení dílčího cíle 2 a odpověď na výzkumné otázky

Dílčím cílem 2 bylo zjistit, zda děti navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase.

Výzkumné otázky: „Navštěvují děti školní družinu?“ „S čím si děti nejraději hrají a čím se zabývají ve volném čase?“

Do školní družiny chodí větší polovina dotazovaných dětí. Děti, které do školní družiny nechodí, téměř všechny uvedly, že do školní družiny dříve chodily, některé děti do druhé třídy, většina do třetí třídy, někdo až do čtvrté třídy. Minimum dětí uvedlo, že do školní družiny nikdy nechodilo. Ze školní družiny děti nejčastěji odcházejí domů v půl druhé nebo v době po

---

⁸⁷ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016, s. 88. ISBN 978-80-271-9087-4.

vycházce, hodně dětí uvedlo, že z družiny odchází domů různě (někdy v půl druhé, někdy odpoledne po vycházce). Méně dětí z družiny odchází až v pozdějších odpoledních hodinách.

Ve školní družině děti nejvíce baví kreslení a vyrábění, rovněž společenské hry a individuální hry. Některé z dotazovaných dětí ve školní družině baví výlety s družinou. Méně dětí uvádělo, že je ve školní družině baví společné hry s celým oddělením, také pobyt venku a sportovní hry v rámci školní družiny.

Děti si nejraději hrají, ať doma nebo ve školní družině, stolní deskové hry (Dáma, Šachy, Člověče, nezlob se apod.) a hry se stavebnicemi (Kapla, Lego, Merkur apod.). Rovněž si dotazované děti rády hrají s různými hračkami (auta, panenky, plyšáci apod.). Menší množství dětí uvedlo, že si nejraději hraje ostatní hry (karty, mikádo, pexeso, puzzle apod.). Dále si děti rády hrají s míčem, hry s kartičkami se sportovci, hru s Pop it (antistresová mačkáací hračka) a s králíkem.

Z činností mají děti nejraději různé sportovní činnosti a výtvarné činnosti (kreslení, vybarvování, vyrábění apod.). Méně dětí uvedlo, že má nejraději činnosti hudební a činnosti dramatické.

Dílčí cíl 3 – vyhodnocen na základě otázek 19, 20, 21

V otázce 19 **děti uváděly, co jim nejvíce vadilo na nedávné době lockdownu.** Děti měly na výběr více možností, protože, podle předpokladu, jim toho vadilo více. Nejčastěji děti v této otázce uváděly, že jim vadilo, že nebyly v kontaktu s kamarády (72 odpovědí, 30 %), dále jim vadilo, že musely být téměř pořád doma (51 odpovědí; 20 %). Rovněž dětem vadilo, že nemohly chodit do kroužků (39 odpovědí; 16 %) a že nemohly chodit do školy (36 odpovědí; 15 %). Varianta, že si děti v té době nemohly koupit nic jiného než základní potřeby, měla 17 odpovědí (7 %). V 9 odpovědích (4 %) děti uváděly něco jiného, dvěma dětem vadila online výuka, dvěma dětem vadilo vše, jednomu dítěti vadilo, že nemohlo cestovat do zahraničí, jednomu vadilo, že bylo stále u počítače, dalšímu dítěti, že bylo málo návštěv příbuzných, jinému roušky a jedno dítě zlobila wifi. Některým dětem na době lockdownu naopak nevadilo nic (20 odpovědí; 8 %).

V otázce 20 **děti uváděly, jakým způsobem byly v době uzavření škol v kontaktu s kamarády.** Děti měly uvést pouze jednu variantu, ale většina jich uvedla více, protože v kontaktu s kamarády byly více způsoby. Nejvíce odpovědí měla varianta, že děti v kontaktu byly nejvíce přes Teams (79 odpovědí; 37 %). Odpovídá to skutečnosti že distanční výuka na

škole, kde byl výzkum prováděn, probíhala právě přes platformu Teams. Dále děti uvedly, že byly v kontaktu přes sociální sítě (53 odpovědí; 24 %), 42 odpovědí (20 %) bylo, že si děti telefonovaly. Některé děti spolu chodily v odpoledních hodinách ven (28 odpovědí; 13 %), 12 odpovědí (6 %) bylo, že děti s kamarády nebyly téměř v kontaktu.

Otázkou 21 **děti odpovídaly, zda jim vyhovovala distanční výuka**. 75 dětem (68 %) distanční výuka nevyhovovala. Mnoho dětí k odpovědi ne připisovalo, že je to lepší ve škole. Variantu, že dětem distanční výuka vyhovovala uvedlo 35 z dotazovaných dětí (32 %). Ve dvou případech dokonce děti uvedly, že byla distanční výuka super.

Shrnutí vyhodnocení dílčího cíle 3 a odpověď na výzkumnou otázku

Dílčím cílem 3 bylo zjistit, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

Výzkumná otázka: „Jak děti vnímaly dobu uzavření škol?“

V době lockdownu a uzavření škol dětem nejvíce vadilo, že nebyly v kontaktu s kamarády a musely být skoro pořád doma. Rovněž dětem vadilo, že nemohly chodit do zájmových kroužků a do školy. Méně dětí uvedlo, že jim vadilo to, že si nemohly koupit nic jiného než základní potřeby. Některým dětem na této době naopak nevadilo nic.

V kontaktu s kamarády byly děti v té době nejčastěji přes platformu Teams (přes kterou ve škole probíhala distanční výuka) a přes sociální sítě, příp. si děti telefonovaly. Některé děti spolu chodily v odpoledních hodinách ven. Někdo z dětí rovněž uvedl, že v kontaktu s kamarády téměř nebyl.

Distanční výuka většině dotazovaných dětí nevyhovovala, některým dětem naopak vyhovovala.

2.4 Komparace dat

Pro komparaci dat byly pro porovnání použity v prvním případě dotazníky jednoho desetiletého dítěte ze čtvrté třídy, které ve volném čase téměř žádné aktivity neuvádí a jednoho devítiletého dítěte ze třetí třídy, které má aktivit naopak hodně. V druhém případě je pro porovnání dotazník sedmiletého dítěte z první třídy a jedenáctiletého dítěte z páté třídy. V tomto případě jde o porovnání aktivit a zájmů dětí různého mladšího školního věku.

První porovnání:

Desetileté dítě ze čtvrté třídy volný čas tráví nejraději samo doma. Nenavštěvuje žádný zájmový kroužek ani ve škole, ani mimo školu. Chodí do školní družiny, odchází z ní domů většinou později, mezi 16.00 – 17. 30 hod. Ve školní družině ho nejvíce baví výlety s družinou. Po příchodu domů ze školy nebo z družiny toto dítě obvykle hraje hry na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu. S kamarády ven nechodí. Hry na počítači příp. na tabletu nebo na telefonu hraje každý den. Nejraději si hraje s různými hračkami, z činností má nejraději výtvarné činnosti. O víkendu je obvykle na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu. O podzimních prázdninách je toto dítě nejčastěji doma, o jarních prázdninách je rovněž také nejčastěji doma. O letních prázdninách je obvykle doma, na dovolené po Čechách a u babičky s dědou. Na letní tábory nejedí, protože nechce. Na výlety po Praze s rodiči nebo s přáteli chodí výjimečně. Na době lockdownu tomuto dítěti nic nevadilo, vyhovovalo mu to. S kamarády bylo v době uzavření škol v kontaktu přes sociální sítě. Distanční výuka tomuto dítěti vyhovovala.

Devítileté dítě ze třetí třídy si ve volném čase nejraději něco vyrábí nebo si hraje. Ve škole navštěvuje sportovní kroužek, technický kroužek a keramiku. Mimo školu navštěvuje rovněž sportovní kroužek, dále kroužek hudební a kroužek výtvarný. Dítě chodí do školní družiny, odchází z ní domů různě. Ve školní družině ho nejvíce baví pobyt venku. Po příchodu domů ze školy nebo z družiny jde toto dítě obvykle na kroužek. S kamarády venku chodí nejčastěji na hřiště. Hry na počítači příp. na tabletu nebo na telefonu hraje toto dítě pouze výjimečně. Nejraději si hraje s různými hračkami, z činností má nejraději hudební činnosti. O víkendu většinou jezdí na výlety. O podzimních prázdninách nejčastěji jede k babičce a dědovi, o jarních prázdninách nejčastěji na lyže do zahraničí. O letních prázdninách jezdívá toto dítě na tábor, na dovolenou po Čechách, k moři, je u babičky a u dědy a rovněž jede na chatu příp. chalupu. Na letní tábory jezdí rádo. S rodiči či přáteli chodívá na výlety po Praze. Na době lockdownu tomuto dítěti nejvíce vadilo, že nebylo v kontaktu s kamarády, že muselo být pořád doma, také že nemohlo chodit do školy a na zájmové kroužky. S kamarády bylo v době uzavření škol nejčastěji v kontaktu přes platformu Teams. Distanční výuka tomuto dítěti nevyhovovala, raději je ve škole.

Na těchto dvou příkladech je patrné, jak rozdílné může být trávení volného času a jak rozdílné zájmy mohou děti téměř stejného věku mít. Dítě v prvním případě nevykazuje smysluplné trávení volného času ani kvalitní zájmy ve volném čase. Vzhledem k tomu, že je toto dítě většinou ve školní družině až do pozdních odpoledních hodin, má zajištěno střídání činností

během odpoledne a pobyt venku. Dítě z druhého případu má zájmů hodně, navštěvuje tři zájmové kroužky ve škole a tři mimo školu. Volný čas má smysluplně využitý.

Druhé porovnání:

Dotazník byl s tímto dítětem vyplňován formou individuálního rozhovoru, proto je k jeho odpovědím v některých případech něco doplněno. Sedmileté dítě z první třídy si nejraději ve volném čase hraje s pejskem. Ze zájmových kroužků ve škole navštěvuje technický kroužek (veselou vědu) a keramiku, mimo školu navštěvuje kroužek hudební (zpěv). Chodí do školní družiny, nejčastěji z družiny odchází po vycházce, v době mezi 15.30 – 16.00 hod. Ve školní družině toto dítě nejvíce baví kreslení a vyrábění. Po příchodu domů ze školy nebo z družiny se toto dítě obvykle učí a rovněž si hraje s pejskem, ven s kamarády samo nechodí, na hřiště chodí s maminkou. Hry na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu hraje 3x týdně. Nejraději si hraje s hračkami, zejména s plyšáky. Z činností má nejraději sportovní činnosti. O víkendu toto dítě jezdívá na chatu nebo chalupu. O podzimních prázdninách bývá doma a stará se o pejska. O jarních prázdninách toto dítě nejčastěji jezdívá k babičce a k dědovi. O letních prázdninách toto dítě jezdívá na dovolenou k moři a k babičce a k dědovi. Na tábore ještě nebylo, pojedje, až bude starší. S rodiči, příp. s přáteli toto dítě chodívá na výlety po Praze, naposledy bylo na Karlově mostě. V době lockdownu tomuto dítěti nejvíce vadilo, že nebylo v kontaktu s kamarády a že nemohlo chodit do školy. V době uzavření škol bylo v kontaktu s kamarády přes platformu Teams a rovněž si s kamarády telefonovalo. Distanční výuka tomuto dítěti nevyhovovala, raději je ve škole.

Jedenáctileté dítě z páté třídy nejraději tráví volný čas venku s kamarády. Z kroužků ve škole navštěvuje sportovní kroužek a angličtinu. Mimo školu rovněž navštěvuje kroužek sportovní a výuku angličtiny. Do školní družiny toto dítě chodilo do třetí třídy. Nejčastěji odcházelo domů v půl druhé a bavily ho ve školní družině nejvíce sportovní hry. Po příchodu domů ze školy je toto dítě obvykle na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu. S kamarády venku nejčastěji chodí na hřiště. Na počítači, příp. tabletu nebo telefonu si toto dítě hraje hry každý den. Nejraději si hraje různé ostatní hry (karty, mikádo, pexeso apod.). Z činností má nejraději činnosti sportovní. O víkendu většinou chodí ven s kamarády, o podzimních prázdninách jezdívá k moři a o jarních prázdninách jezdí na lyže do zahraničí. O letních prázdninách je toto dítě doma, jede na tábor a na dovolenou k moři. Na letní tábory jezdívá rádo. Na výlety po Praze s rodiči nebo s přáteli toto dítě chodívá pouze výjimečně. Na době lockdownu tomuto dítěti vadilo, že nebylo v kontaktu s kamarády, muselo být skoro pořád doma a to, že nemohlo

chodit do kroužků. S kamarády bylo v době uzavření škol v kontaktu nejčastěji přes sociální síť. Distanční výuka mu vyhovovala.

Na těchto dvou srovnáních můžeme pozorovat rozdíl v zájmech a ve způsobu trávení volného času dítěte sedmiletého a dítěte jedenáctiletého. Obě děti mají dostatek kvalitních zájmů a volný čas mají smysluplně vyplněn. Děti mají zájmy i trávení volného času přizpůsobeny svému věku.

2.4.1 Doporučení

Dítěti ze čtvrté třídy, z výše uvedeného prvního případu komparace, doporučuji, aby se přihlásilo na nějaký zájmový kroužek v rámci školy. Ve školní družině tráví většinou čas až do pozdních odpoledních hodin, mohlo by tedy v této době některý den navštěvovat nějaký zájmový kroužek. Doporučuji mu např. kroužek výtvarný, protože toto dítě uvedlo, že má nejraději výtvarné činnosti. Rovněž by mohlo navštěvovat kroužek keramiky, který je rovněž výtvarně zaměřen. Pochopitelně může navštěvovat i jakýkoliv jiný kroužek, který navštěvují jeho spolužáci. Dále tomuto dítěti doporučuji, aby i nadále chodilo na výlety se školní družinou, které uvedlo, že ho v družině nejvíce baví.

Ostatním třem dětem z výše uvedené komparace dat doporučuji, aby ve svých zájmových činnostech pokračovaly a prohlubovaly je. V některých případech se třeba časem nějaký ze zájmů vyhraní a děti se mu budou věnovat více. Naopak některému ze zájmů se třeba děti později budou věnovat méně, což je zcela přirozené. V tomto věku je ale vhodné všechny zájmy, které děti mají, podporovat a zkoušet.

Ostatním dětem, které navštěvují zájmové kroužky, ať již ve škole nebo mimo ni, a tyto kroužky je baví, doporučuji, aby v návštěvách kroužků pokračovaly. Pokud mají děti kroužků moc a nechce se jim do všech chodit, případně je kroužek nebaví, doporučuji, aby si o tom promluvily s rodiči a svěřily se jim s tím, že třeba již nějaký kroužek nechtějí navštěvovat. Rodiče mnohdy v dobrém úmyslu přihlásí své děti do hodně kroužků a děti je pak nechtějí všechny navštěvovat. Rovněž některé děti se přihlásí do více kroužků a později zjistí, že je již navštěvovat nechtějí. Dětem, které naopak do zájmového kroužku chodit chtějí, ale rodiče je tam nechtějí přihlásit, doporučuji, aby rodičům navrhly, aby se rodiče na kroužek informovali u vedoucích kroužků nebo u rodičů spolužáků, kteří na kroužek již chodí, příp. aby přišli na ukázkovou hodinu. Jistě se děti s rodiči poté nějak dohodnou, že by kroužek alespoň zkusily. Těm dětem, které žádný kroužek nenavštěvují, doporučuji, aby zkusily alespoň jeden, třeba ten, kam chodí kamarád.

Dětem rovněž doporučuji, aby většinu času netrávily u počítačů, příp. tabletů nebo na telefonu. V odpoledních hodinách po příchodu ze školy, pokud zrovna nejdou na kroužky, by měly činnosti střídat, příp. chvíli si na počítači pohrát, ale poté by se měly jít proběhnout ven s kamarády na hřiště nebo jinam do okolí. V pozdějších odpoledních hodinách jim pak jistě o to lépe půjde příprava na vyučování a vypracovávání domácích úkolů. Děti, které chodí do školní družiny mají toto střídání činností v družině zajištěno. Nehrají tam tedy hry na počítači, ale různé jiné hry, nebo si něco vyrábí, malují apod. V odpoledních hodinách jsou pravidelně téměř dvě hodiny venku, některé děti na zájmových kroužcích. Přípravě na vyučování se děti, které chtějí, ve školní družině věnují v pozdějším odpoledním čase po návratu z vycházky.

Také všem dětem doporučuji, aby si občas zahrály nějakou hru společně s kamarádem a aby si občas zašly do knihovny a vybraly si tam nějakou zajímavou knížku, kterou si přečtou. Rovněž doma jistě mají knížky, které si mohou číst. Děti, které chodí do školní družiny, mají dostatek knížek v družině, tak si je tam také mohou půjčovat na čtení. Všechny děti by měly prohlubovat své zájmy, které mají a věnovat se činnostem, které je baví.

3 Pedagogický výstup

V pedagogickém výstupu budou pedagogičtí pracovníci - vychovatelé školní družiny a učitelé, kteří vedou zájmové kroužky ve škole, seznámeni s tématem, cíli a výsledky diplomové práce, rovněž se stručným popisem výzkumu, a to formou přednášky. Zejména bude proveden rozbor volnočasových aktivit ve výše uvedené základní škole, a to na základě výsledků provedeného výzkumu. Vychovatelé školní družiny a pedagogové, kteří vedou nějaké zájmové kroužky v rámci školy, budou seznámeni s výsledky výzkumu, které se týkají volnočasových aktivit ve škole (s vyhodnocením otázek týkajících se školy nebo školní družiny). Dále bude pedagogickým pracovníkům poskytnuto doporučení k dalším postupům v rámci volnočasových aktivit školy. Výsledky výzkumu pomohou pedagogům reflektovat jejich dosavadní práci.

Pedagogický výstup bude formou přednášky, která se bude konat ve třídě školní družiny. Přednáška bude ve třetí vyučovací hodině, v čase od 10. 00 hod. do 10. 45 hod. (v době před začátkem provozu školní družiny a v době, kdy mají všichni tři přizvaní učitelé volnou hodinu). Přednášky se bude účastnit celkem 10 pedagogických pracovníků školy, a to 7 vychovatelek školní družiny a 3 učitelé, jeden z nich je metodik prevence. Dva učitelé ve škole vedou kroužek keramiky a florbalu a tři vychovatelky vedou kroužek výtvarný, dramatický a pohybové hry. Ostatní vychovatelky budou pozvány na prezentaci z důvodu seznámení se s výsledky výzkumu v oblasti činnosti školní družiny. Metodik prevence bude pozván proto, aby byl seznámen s cíli a celkovými výsledky výzkumu o trávení volného času žáků prvního stupně dané základní školy.

Téma přednášky:

- Volnočasové aktivity žáků prvního stupně ZŠ
- Činnost školní družiny

Cíle přednášky:

1. Pedagogové budou znát výsledky výzkumu o trávení volného času dětí.
2. Pedagogové shrnou zájem žáků o volnočasové aktivity ve škole a v družině.
3. Pedagogové aplikují výsledky výzkumu do plánu další pedagogické činnosti.
4. Pedagogové stanoví postup a aktivity v další volnočasové činnosti školy a družiny.

Časový projekt přednášky:

Třetí vyučovací hodina: 10.00 – 10.45 hod.

Pomůcky na přednášku:

Interaktivní tabule (přednáška se bude konat ve třídě s interaktivní tabulí).

Připravená prezentace, která bude prezentována na interaktivní tabuli.

Vytištěný nevyplněný dotazník – na ukázkou.

Ukázky pěti vyplněných dotazníků, z každého ročníku jeden.

Struktura přednášky:

➤ **Úvod (10.00 – 10.05 hod.):** forma frontální, metoda výklad

- Seznámení pedagogů s tématem a cíli přednášky

➤ **Prostřední část (10.05 – 10.40 hod.):**

10.05– 10.30 hod.: forma frontální, metoda výklad (vše viz prezentace níže)

- Seznámení pedagogických pracovníků s tématem a cíli diplomové práce, stručný popis výzkumu
- Uvedení otázek týkajících se zájmových činností žáků a školní družiny
- Vyhodnocení a shrnutí zjištěného stavu, doporučení další volnočasové činnosti ve škole a ve školní družině
- Stanovení dalšího postupu volnočasových aktivit ve škole
- Stručné seznámení pedagogů s celkovými výsledky výzkumu

10.30 – 10.40 hod.: forma skupinová, metoda diskuse

Ukázka nevyplněného dotazníku a pěti vyplněných dotazníků (z každého ročníku jeden)
– pedagogové si ve skupinkách prohlédnou dotazníky a budou nad nimi diskutovat

➤ **Závěr (10.40 – 10.45)** forma skupinová, metoda diskuse:

- Shrnutí výsledků výzkumu
- Diskuse a dotazy pedagogů

➤ **Reflexe** – zhodnocení přínosu provedeného výzkumu pro další pedagogickou činnost

Prezentace k přednášce:

1. Téma a cíle diplomové práce:

Téma diplomové práce je Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak děti mladšího školního věku vybrané základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu a ve dnech volna, a jak tráví prázdniny.

Dílčími cíli bylo:

- 1.) zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují v rámci školy a jaké mimo ni
- 2.) zjistit, zda děti navštěvují školní družinu a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase
- 3.) zjistit, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

2. Popis výzkumu

- Výzkum proběhl pomocí dotazníkového šetření – anonymní dotazník s 21 otázkami.
- Výzkumu – dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 110 dětí z 1. – 5. tříd, z celkového počtu 258 žáků prvního stupně. Jednalo se o 54 chlapců a 56 dívek.
- Výzkumu se zúčastnilo 18 dětí z první třídy, 19 dětí ze druhé třídy, 29 dětí ze třetí třídy, 23 dětí ze čtvrté třídy a 21 dětí z páté třídy.

3. Otázky z dotazníku týkající se volnočasových aktivit ve škole a školní družiny

- **Otázka 2** – „Jaký kroužek navštěvuješ (nebo jsi dříve navštěvoval/a) ve škole?“
- **Otázka 4** – „Chodíš do školní družiny?“
- **Otázka 5** – „Pokud nechodíš do školní družiny, uveď, zda jsi do ní někdy chodil/a, příp. až do jaké třídy“
- **Otázka 6** – „Pokud chodíš (chodil/a jsi) do školní družiny, kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?“
- **Otázka 7** – „Pokud chodíš nebo jsi chodil/a do školní družiny, co tě v družině nejvíce baví (bavilo)?“
- **Otázka 11** – „S čím si nejraději hraješ (doma nebo v družině)?“
- **Otázka 12** – „Jaké činnosti máš nejraději?“

4. Vyhodnocení otázek, shrnutí a doporučení

Otázka 2:

„Jaký kroužek navštěvuješ (nebo jsi dříve navštěvoval/a) ve škole?“

- **Výsledky:**

35 % dotazovaných dětí ve škole navštěvuje sportovní kroužky, keramiku 23 % dětí. Výtvarný kroužek navštěvuje 10 % dětí, technický kroužek 9 % dětí. Dramatický kroužek 7 % dětí, angličtinu 5 % dětí. Žádný kroužek ve škole nenavštěvuje 16 % z dotazovaných dětí.

- **Shrnutí:**

Největší zájem je ve škole o sportovní kroužky a o keramiku. Sportovní kroužek – florbal a pohybové hry jsou vedeny pedagogy ze školy, ostatní sportovní kroužky jsou vedeny externími agenturami. Kroužek keramiky vede pedagog ze školy. Výtvarný kroužek a dramatický kroužek – menší zájem, oba vede pedagog ze školy. Technický kroužek a angličtina – malý zájem, vedou externí agentury. Dost dětí ve škole nenavštěvuje žádný kroužek.

- **Doporučení:**

- Vedoucí sportovních kroužků ve škole a kroužku keramiky – velmi dobré vedení, velký zájem, pokračovat v činnosti. Výtvarný a dramatický kroužek – menší zájem, více děti motivovat, např. je pozvat, aby se na kroužek podívaly, některé třeba začnou chodit, např. ty děti, které ve škole žádný kroužek nenavštěvují.
- Motivovat děti ke kroužku angličtiny a k technickým kroužkům – např. dětem vysvětlovat, k čemu se jim poznatky z kroužků mohou hodit.
- Dětem, které na kroužky ve škole nechodí, nabízet možnosti kroužků ve škole.
- Nadále podporovat děti v jejich zájmu o sportovní kroužky – zdůrazňovat důležitost sportu a pohybových aktivit.

Otázky 4, 5:

„Chodíš do školní družiny?“

„Pokud nechodíš do školní družiny, uveď, zda jsi do ní někdy chodil/a, příp. až do jaké třídy.“

- **Výsledky:**

Do školní družiny chodí 60 % dětí (66), které se zúčastnily dotazníkového šetření. Ze zbylých 40 % dětí (44), které do školní družiny nechodí, pouze 9 % (4 děti) nikdy do školní družiny

nechodilo. 40 dětí (91 %) do školní družiny chodilo, a to devět dětí do druhé třídy, sedmnáct dětí do třetí třídy a čtrnáct dětí až do čtvrté třídy.

- **Shrnutí:**

Do školní družiny chodí nebo chodily téměř všechny děti z prvního stupně uvedené základní školy, a to většinou až do třetí nebo do čtvrté třídy. Vypovídá to o dobrém vedení školní družiny, o pestrém programu a nabídce činností, které školní družina nabízí. Rovněž o dobré vybavenosti školní družiny pomůckami, hrami, hračkami apod.

- **Doporučení:**

Pokračovat v pestré činnosti školní družiny a v nabídce aktivit, nabízet nadále dětem různé rozmanité činnosti a program. Také dále pořádat výlety a akce školní družiny.

Otázka 6:

„Pokud chodíš (chodil/a jsi) do školní družiny, kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?“

- **Výsledky:**

Nejvíce z dotazovaných dětí (31 %) uvedlo, že ze školní družiny odchází (odcházel) v půl druhé. Další častou variantou byl odchod po vycházce mezi 15.30 – 16.00 hod. (29 %). Obvyklý odchod ze školní družiny v pozdějším čase, mezi 16.00 – 17.30 hod., uvedlo 11 % dětí. 27 % dětí ze školní družiny odchází různě. Odchod ze školní družiny po skončení kroužku uvedly 2 % dětí.

- **Shrnutí:**

Děti ze školní družiny většinou odchází v půl druhé nebo po vycházce (15.30 – 16.00 hod.). Některé děti v odpoledních hodinách navštěvují ve škole různé zájmové kroužky.

- **Doporučení:**

Nabízet dětem vhodné aktivity v době před odchodem domů v půl druhé a dostatek aktivit v rámci vycházky v odpoledních hodinách. Motivovat děti k návštěvě zájmových kroužků v době pobytu ve školní družině. Rovněž věnovat zvýšenou pozornost a nabízet vhodné aktivity a činnosti dětem, které zůstávají ve školní družině až do pozdějších odpoledních hodin.

Otázka 7:

„Pokud chodíš nebo jsi chodil/a do školní družiny, co tě v družině nejvíce baví (bavilo)?“

- **Výsledky:**

21 % dětí uvedlo, že je ve školní družině nejvíce baví (bavilo) kreslení a vyrábění. Společenské hry ve školní družině nejvíce baví (bavily) 18 % dětí, rovněž individuální hry nejvíce baví (bavily) 18 % dětí. Výlety s družinou nejvíce baví (bavily) 15 % dětí, společné hry s celým oddělením 11 % dětí. Pobyt venku se školní družinou nejvíce baví (bavil) 9 % dětí, sportovní hry ve školní družině baví (bavily) 8 % dětí.

- **Shrnutí:**

Ve školní družině děti nejvíce baví kreslení a vyrábění, dále společenské a individuální hry. Méně dětí baví výlety s družinou a společné hry s celým oddělením. Pobyt venku a sportovní hry baví ve školní družině nejméně dětí.

- **Doporučení:**

Podporovat děti v činnostech a hrách, které je baví. Výlety s družinou doporučovat více dětem, motivovat je např., aby zkusily alespoň jeden výlet, třeba se jim na výletě zalíbí a budou chodit častěji. Častěji zařazovat společné hry s celým oddělením. Pobyt venku a s ním spojené sportovní aktivity dětem zpestřovat zařazováním různých aktivit, např. her, soutěží apod.

Otázka 11:

„S čím si nejraději hraješ (doma nebo v družině)?“

- **Výsledky:**

Nejvíce dotazovaných dětí (32 %) baví stolní deskové hry (Dáma, Šachy, Člověče, nezlob se apod.). Se stavebnicemi (Kapla, Lego, Merkur apod.) si nejraději hraje 26 % dětí, s různými hračkami (auta, panenky, plyšáci apod.) 22 % dětí. Ostatní hry (karty, mikádo, pexeso, puzzle apod.) uvedlo 15 % dětí. Dále děti v 5 % uváděly něco jiného (dvakrát hru s míčem, po jednom dále děti uváděly kartičky se sportovci, Pop it, hraní si s králíkem a „nudím se“).

- **Shrnutí:**

Děti si nejraději hrají stolní deskové hry a se stavebnicemi. Rovněž si děti rády hrají ostatní hry a také s hračkami.

- **Doporučení:**

Podporovat v dětech zájem o hry, stavebnice, hračky. Pokud si některé dítě nehraje, nabízet různé hry nebo hračky. Vždy pouze nabízet, nikoho nenutit.

Otázka 12:

„Jaké činnosti máš nejraději?“

- **Výsledek:**

59 % dotazovaných dětí uvedlo, že má nejraději různé sportovní činnosti. Výtvarné činnosti (kreslení, vybarvování, vyrábění apod.) má nejraději 25 % dotazovaných dětí, 12 % dětí má v oblíbené činnosti hudební. Činnosti dramatické mají nejraději 3 % dětí. Jako možnost jiné uvedlo 1 dítě, že má nejraději čtení.

- **Shrnutí:**

Děti mají jednoznačně nejraději sportovní činnosti. Dále činnosti výtvarné, poté hudební. Dramatické činnosti jako nejoblíbenější uvedlo minimum dětí.

- **Doporučení**

Podporovat v dětech jejich oblíbených sportovních činnostech, rovněž ve výtvarných činnostech. Nabízet dětem činnosti hudební a dramatické, např. jeden den v týdnu zařadit do programu v oddělení školní družiny hudební výchovu, jeden den dramatickou výchovu, příp. je střídat. Rozvíjet v dětech činnosti, které je baví.

5. Stanovení dalšího postupu při vedení volnočasových aktivit ve škole

Navrhují pokračovat v činnosti zavedených zájmových kroužků ve škole, jak vedených školou nebo družinou, tak pořádaných externími agenturami. Zároveň doporučují možnost ukázkových hodin v těchto kroužcích, aby si děti mohly kroužky nezávazně vyzkoušet.

V činnosti školní družiny navrhují pokračovat v současném vyhovujícím režimu. Nabízet dětem stále různé aktivity a činnosti, hry a hračky, aby měly všechny děti na výběr ke spokojenosti všech.

6. Celkové výsledky výzkumu

- Dotazované děti nejraději tráví volný čas venku s kamarády.
- Po příchodu ze školy jdou děti obvykle ven s kamarády nebo na zájmový kroužek.
- Venku děti s kamarády převážně chodí na hřiště nebo se navzájem navštěvují.
- Děti často hrají hry na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu.
- Víkendy nejvíce dětí obvykle tráví na chatě/chalupě, nebo jezdí o víkendu na výlety.
- Podzimní prázdniny dotazované děti nejčastěji tráví doma nebo jedou k babičce/dědovi.
- Jarní prázdninách tráví nejvíce dotazovaných dětí na lyžích v Čechách, příp. jedou k babičce/dědovi.
- O letních prázdninách jsou dotazované děti nejčastěji u moře, u babičky/dědy nebo na táboře.
- Ve škole děti nejčastěji chodí do sportovních kroužků a na kroužek keramiky. Mimo školu děti nejčastěji chodí rovněž do různých sportovních kroužků, také do kroužků hudebních a výtvarných.
- Do školní družiny chodí nebo chodily téměř všechny dotazované děti.
- Ve školní družině děti nejvíce baví (bavilo) kreslení a vyrábění, příp. společenské a individuální hry.
- Děti hrají nejraději stolní deskové hry a hrají si se stavebnicemi, z činností mají nejraději sportovní a výtvarné.
- V době lockdownu a uzavření škol dětem nejvíce vadilo, že nebyly v kontaktu s kamarády a musely být skoro pořád doma, také to, že nemohly chodit do školy a na zájmové kroužky.
- V kontaktu s kamarády byly děti v té době nejčastěji přes Teams a přes sociální sítě.
- Distanční výuka většině dotazovaných dětí nevyhovovala.

Závěrem pedagogického výstupu doporučuji pedagogickým pracovníkům školy podporovat a rozvíjet v dětech jejich zájmy, které mají a činnosti, které je baví. U zájmů a u činností, které děti baví méně, doporučuji motivaci a nenásilné vedení k získání zájmu o tyto činnosti. Nedoporučuji děti do čehokoliv nutit, vše vždy pouze nabízet.

Závěr

Diplomová práce je na téma Trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy. Smysluplné naplňování volného času dětí této věkové kategorie je velmi důležité z hlediska jejich celkového vývoje, zejména ze sociálního hlediska. Jakékoliv pozitivní volnočasové aktivity jsou primární prevencí rizikového chování.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak děti mladšího školního věku jedné pražské základní školy tráví volný čas, a to jak ve všední dny, tak o víkendu, a jak tráví prázdniny. Dílčími cíli bylo zjistit, jaké zájmové kroužky děti navštěvují ve škole a jaké mimo školu, jestli chodí do školní družiny a s čím si nejraději hrají nebo čím se zabývají ve volném čase. Také to, jak děti vnímaly nedávnou dobu uzavření škol.

Teoretická část diplomové práce pojednává o volném čase a rovněž o volném čase dětí a mládeže, dále o pedagogice volného času, o výchově ve volném čase a výchově mimo vyučování, o pedagogickém ovlivňování volného času a o pedagogích volného času a vychovatelích. Také o školských výchovných zařízeních pro výchovu mimo vyučování, o školní družině a školním klubu, rovněž o sociálním učení dětí ve volném čase a o hrách ve volném čase. Zároveň o prevenci rizikového chování, kterou je každá vhodná volba aktivit ve volném čase. Závěrem teoretické části je zmíněna nedávná doba uzavření škol z důvodu pandemie Covid - 19, kdy byly děti v sociální izolaci, často nemohly chodit do školy a ve většině případů nemohly ani navštěvovat žádné zájmové kroužky.

V praktické části diplomové práce je popsán a vyhodnocen výzkum trávení volného času dětí mladšího školního věku vybrané základní školy. Výzkum proběhl pomocí strukturovaného dotazníku, ve kterém děti odpovídaly na 21 otázek. Následuje diskuse – vyhodnocení a shrnutí výsledků výzkumu a cílů, komparace dat a doporučení. Součástí diplomové práce je rovněž pedagogický výstup.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že dotazované děti nejraději tráví volný čas venku s kamarády, příp. si něco vyrábí nebo si hrají, anebo na zájmovém kroužku. Po příchodu ze školy obvykle děti jdou ven s kamarády, nebo jdou na zájmový kroužek. Venku děti s kamarády převážně chodí na hřiště nebo se navzájem navštěvují. Polovina z dotazovaných dětí hraje každý den hry na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu, naopak čtvrtina z dotazovaných dětí hraje hry na počítači, příp. na tabletu nebo na telefonu pouze výjimečně. Víkendy nejvíce dětí obvykle tráví na chatě/chalupě, nebo jezdí o víkendu na výlety, příp. chodí ven s kamarády. O podzimních

prázdninách jsou dotazované děti nejčastěji doma, příp. jedou k babičce/dědovi nebo na chatu/chalupu. O jarních prázdninách jezdí nejvíce dotazovaných dětí na lyže po Čechách, příp. k babičce/dědovi nebo jsou děti doma. O letních prázdninách dotazované děti nejčastěji jedou k moři, k babičce/dědovi, na tábor a také jezdívají na dovolenou po Čechách.

Ve škole nejčastěji děti navštěvují nějaký sportovní kroužek a kroužek keramiky. Mimo školu děti nejčastěji chodí do různých sportovních kroužků, dále do hudebních a výtvarných kroužků. Do školní družiny chodí větší polovina dotazovaných dětí. Děti, které do školní družiny nechodí, téměř všechny do školní družiny dříve chodily. Ve školní družině děti nejvíce baví (bavilo) kreslení a vyrábění, příp. společenské a individuální hry. Nejraději děti hrají stolní deskové hry a hrají si se stavebnicemi. Z činností mají děti nejraději sportovní a výtvarné. V době lockdownu a uzavření škol dětem nejvíce vadilo, že nebyly v kontaktu s kamarády a musely být skoro pořád doma. Rovněž to, že nemohly chodit do školy a na zájmové kroužky. V kontaktu s kamarády byly děti v té době nejčastěji přes Teams a přes sociální sítě. Distanční výuka většinou dotazovaných dětí nevyhovovala.

Pedagogický výstup, který je v závěru diplomové práce, je seznámení vybraných pedagogů školy s výsledky výzkumu v oblasti volnočasových aktivit a činnosti školní družiny ve výše uvedené základní škole.

Závěrem diplomové práce je možno sdělit, že stanovené cíle byly naplněny a výzkumné otázky byly zodpovězeny. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že téměř všechny dotazované děti z vybrané pražské základní školy tráví svůj volný čas smysluplně a mají kvalitní zájmy.

Seznam použitých informačních zdrojů

Seznam použité literatury:

BENDL, Stanislav. *Nárys sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-7290-668-0.

BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-881-3.

BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN: 978-80-247-4248-9.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta; KOLÁŘ, Zdeněk; TVRZOVÁ, Ivana; VÁŇOVÁ, Růžena. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha, Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5039-2.

GILLERNOVÁ, Ilona; BURIÁNEK, Jiří. *Základy psychologie sociologie*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-811-8.

HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav; PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HÁJEK Bedřich.; PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Školní družina, 3. akt. vyd.* Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HAVLÍK, Radomír; KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JIRÁSEK, Ivo. *Zážitková pedagogika*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1485-4.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

NOVOTNÁ, Erika. *Pedagogika volného času*. Prešov: Rokus, 2017. ISBN 978-80-89510-58-0.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5107-8.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. 3. akt. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Agentura Gevak, 2013. ISBN 978-80-86768-73-1.

VÝROST, Jozef; SLAMĚNÍK Ivan. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998. ISBN: 80-7178-269-6.

Seznam použitých internetových zdrojů:

Ministerstvo zdravotnictví České republiky: <https://www.mzcr.cz/>

V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit.1.3.2020]. Dostupné z:<https://1url.cz/MrWMG>

Mimořádné opatření - uzavření základních, středních a vysokých škol od 11.3.2020 [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/Qzy9z>

Mimořádné opatření - omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 25.5.2020 [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit.19.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/PrWrK>

Mimořádné opatření - omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 1.6.2020 do odvolání [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 25.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/hrWrq>

Mimořádné opatření - omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 18. 5. 2020 [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020, [cit. 15.5.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/3rWrz>

Mimořádné opatření - omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 12. 4.2020 [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2021, [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/LKr2v>

Státní zdravotní ústav: <http://www.szu.cz/>

Epidemie akutního respiračního syndromu vyvolaná novým koronavirem, Wu-chan, Čína; první případy importované do EU/EHP; ECDC - RRA, 2. aktualizace [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2020, [cit.27.1.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/XrWMF>

Itálie: Rozšíření koronaviru COVID-19. Informace Ministerstva zahraničních věcí ČR, 29. 2. 2020 [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2020, [cit.29.2.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/7rWMa>

Úřad vlády České republiky: <https://www.vlada.cz/cz/vlada/>

Usnesení č. 194: Vyhlášení nouzového stavu [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit.12.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/JrWKq>

Usnesení č. 215: Rozhodnutí vlády o zákazu volného pohybu osob [online]. Praha: Úřad vlády, 2020, [cit. 15.3.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/GzQvz>

Usnesení č. 1022: Krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 14.10.2020 [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 12.10.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/DzZVd>

Usnesení č. 1191: Krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 18.11.2020 [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 16.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/1rWkI>

Usnesení č. 1199: Krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 30.11.2020 [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020, [cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/ErWKF>

Usnesení č. 1263: Krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 7.12.2020 [online]. Praha: Vláda ČR, 2020, [cit.30.11.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/MrWKR>

Usnesení č. 1377: Krizové opatření o provozu škol a školských zařízení s účinností od 27.12.2020 [online]. Praha: Vláda ČR, 2020, [cit. 23.12.2020]. Dostupné z: <https://1url.cz/4rWKx>

Usnesení č. 200: Krizové opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 27.2.2021[online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 26.2.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/5zmy4>

Usnesení č. 433: Mimořádné opatření, kterým se omezuje provoz škol a školských zařízení s účinností od 10.5.2021 [online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 6.5.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/PKQep>

Usnesení č. 488: Mimořádné opatření, kterým se omezuje provoz škol a školských zařízení s účinností od 17.5.2021 [online]. Praha: Vláda ČR, 2021, [cit. 10.5.2021]. Dostupné z: <https://1url.cz/qKWpd>

Zákony pro lidi: <https://www.zakonyprolidi.cz>

Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících [online]. [cit. 12.1.2016]. Dostupné z: <https://1url.cz/frWMU>

Seznam příloh

Příloha č. 1:

Dotazník k výzkumu na téma: „Trávení volného času dětí mladšího školního věku“

Seznam grafů

Graf č. 1 - Jak nejraději trávíš svůj volný čas?.....	33
Graf č. 2 - Jaký kroužek navštěvuješ ve škole.....	34
Graf č. 3 - Jaký kroužek navštěvuješ mimo školu?.....	35
Graf č. 4 - Chodíš do školní družiny?.....	35
Graf č. 5 - Chodil/a jsi někdy do školní družiny?.....	36
Graf č. 6 - Kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?.....	37
Graf č. 7 - Co tě nejvíce baví (bavilo) ve školní družině?.....	37
Graf č. 8 - Po příchodu ze školy (z družiny) obvykle:.....	38
Graf č. 9 - Venku s kamarády nejčastěji:.....	39
Graf č. 10 - Jak často hraješ hry na počítači (na tabletu/na telefonu)?.....	40
Graf č. 11 - S čím si nejraději hraješ?.....	40
Graf č. 12 –Jaké činnosti máš nejraději?.....	41
Graf č. 13 - O víkendu většinou:.....	42
Graf č. 14 - O podzimních prázdninách nejčastěji:.....	42
Graf č. 15 - O jarních prázdninách nejčastěji:.....	43
Graf č. 16 - O letních prázdninách:.....	44
Graf č. 17 - Jezdíš na letní tábory?.....	45
Graf č. 18 - Chodíš s rodiči (nebo s přáteli) na výlety po Praze?.....	45
Graf č. 19 - Co ti vadilo na době lockdownu?.....	46
Graf č. 20 - Jakým způsobem jsi byl/a v kontaktu s kamarády?.....	47
Graf č. 21 - Vyhovovala ti distanční výuka?.....	47

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Počet dotazovaných chlapců/dívek v jednotlivých třídách.....	32
Tabulka č. 2 – Věk dotazovaných dětí v jednotlivých třídách.....	32

Příloha č. 1:

Prosím o vyplnění následujícího anonymního dotazníku k diplomové práci na téma: „Trávení volného času dětí mladšího školního věku“.

Jsem: Chlapec / dívka (zakroužkuj) Můj věk.....Třída.....

NEPODEPISUJ SE!

U každé otázky zakroužkuj písmeno, příp. doplň.

Mimo otázky 2, 3, 15 a 18 (kde je možno označit více variant) zakroužkuj pouze jednu odpověď, vždy to, co je u tebe nejobvyklejší nebo co děláš nejčastěji.

1. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

- a. Venku s kamarády
- b. Sám doma
- c. Na zájmovém kroužku (ve škole, nebo jinde)
- d. Četbou knihy
- e. Učením
- f. Něco si vyrábím nebo si hraji
- g. Jiné.....

2. Jaký kroužek navštěvuješ (nebo jsi dříve navštěvoval/a) ve škole? – MOŽNO VÍCE VARIANT

- a. Sportovní (fotbal, florbal, badminton, volejbal, sportovní hry, sportmaniak, karate, hýbeme se apod.)
- b. Dramatický
- c. Výtvarný
- d. Technický (robotika, vědecké pokusy apod.)
- e. Angličtinu
- f. Keramiku
- g. Žádný

3. Jaký kroužek navštěvuješ mimo školu? MOŽNO VÍCE VARIANT

- a. Sportovní (různé)
- b. Hudební (zpěv, hra na nástroj)
- c. Výuka jazyka (angličtina apod.)
- d. Výtvarný
- e. Skaut
- f. Jiný (doplň).....
- g. Žádný

4. **Chodíš do školní družiny?**
- Ano
  - Ne
5. **Pokud nechodíš do školní družiny, uveď, zda jsi do ní někdy chodil/a, příp. až do jaké třídy**
- nikdy jsem do školní družiny nechodil/a
  - do školní družiny jsem chodil/a do.....třídy (doplň)
6. **Pokud chodíš (chodil/a jsi) do školní družiny, kdy většinou z družiny odcházíš (odcházel/a jsi)?**
- V půl druhé
  - Po kroužku
  - Po vycházce (15.30 – 16.00 hod.)
  - Později (16.00 – 17.30 hod.)
  - Různě
7. **Pokud chodíš (nebo jsi chodil/a) do školní družiny, co tě v družině nejvíce baví (bavilo)?**
- Společné hry s celým oddělením
  - Individuální hry – samostatně nebo s jedním až dvěma kamarády
  - Společenské hry – s více kamarády
  - Kreslení, vyrábění
  - Sportovní hry
  - Pobyty venku
  - Výlety s družinou
  - Jiné činnosti (doplň).....
8. **Po příchodu ze školy (z družiny) domů obvykle:**
- Jdu ven s kamarády
  - Jdu na kroužek
  - Učím se
  - Jsem na počítači (na tabletu/na telefonu)
  - Hraji si doma nebo si něco vyrábím
  - Odpočívám
  - Jiné.....
9. **Pokud chodíš ven s kamarády, co nejčastěji venku děláte?**
- Jdeme na hřiště
  - Jdeme něco nakupovat
  - Jen tak chodíme po ulicích
  - Jdeme do knihovny
  - Jdeme k někomu z kamarádů na návštěvu
  - Děláme něco, co bychom dělat neměli
  - Něco jiného (doplň).....

10. Jak často hraješ hry na počítači (na tabletu, na telefonu)?

- a. Každý den
- b. Několikrát týdně.....(doplň kolikrát)
- c. Pouze výjimečně
- d. Nehraji hry na počítači (na tabletu, na telefonu)
- e. Jiné.....

11. S čím si nejraději hraješ (doma nebo v družině)?

- a. Stolní deskové hry (Dáma, Šachy, Člověče, nezlob se apod.)
- b. Stavebnice (Kaplu, Lego, Merkur apod.)
- c. Ostatní hry (karty, mikádo, pexeso puzzle apod.)
- d. S hračkami – auta, panenky, plyšáci apod (z domova nebo s těmi družinovými)
- e. Jiné.....

12. Jaké činnosti máš nejraději:

- a. Sportovní (různé)
- b. Hudební (zpěv, hra na nástroj)
- c. Výtvarné (kreslení, vybarvování, vyrábění)
- d. Dramatické (přednes, divadlo)
- e. Jiné (doplň).....

13. O víkendu většinou:

- a. Jedu na chatu/chalupu
- b. Jezdím na výlety
- c. Jsem na počítači (na tabletu)
- d. Učím se
- e. Odpočívám
- f. Chodím ven s kamarády
- g. Jiné.....

14. O podzimních prázdninách (v říjnu) nejčastěji:

- a. Jsem doma
- b. Jedu na tábor
- c. Jedu s rodiči na dovolenou
- d. Jedu k moři
- e. Jedu k babičce/dědovi
- f. Jedu na chatu/chalupu
- g. Jiné.....

15. O jarních prázdninách (v únoru) nejčastěji:

- a. Jsem doma
- b. Jedu na lyže po Čechách
- c. Jedu na lyže do zahraničí
- d. Jedu k babičce/dědovi
- e. Jedu na chatu/chalupu
- f. Jedu na nějaký výlet
- g. Jiné.....

16. O letních prázdninách: MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ

- a. Jsem doma
- b. Jedu na tábor
- c. Jedu na dovolenou po Čechách
- d. Jedu na dovolenou k moři
- e. Jedu k babičce/dědovi
- f. Jedu na chatu/chalupu
- g. Jiné.....

17. Jezdíš na letní tábory?

- a. Ještě jsem nebyl/a, ale pojedu, až budu starší
- b. Ještě jsem nebyl/a, nevím, zdali někdy pojedu
- c. Byl jsem, ale víckrát nepojedu
- d. Ano, jezdím rád/a
- e. Nejezdím, protože nechci
- f. Jiné.....

18. Chodíš s rodiči (nebo s přáteli) na výlety po Praze (památky, výstavy, muzea apod.)?

- a. Ano, naposledy jsme byli (doplň).....
- b. Ne
- c. Výjimečně

19. Co ti vadilo na nedávné době LOCKDOWNU? MOŽNO VÍCE ODPOVĚDÍ

- a. Nebyl/a jsem v kontaktu s kamarády
- b. Musel/a být skoro pořád doma
- c. Nemohl/a jsem si nic koupit, kromě základních potřeb
- d. Nemohl/a jsem chodit do školy
- e. Nemohl/a jsem chodit do kroužků
- f. Něco jiného.....
- g. Nic, vyhovovalo mi to

20. Jakým způsobem jsi byl/a v době uzavření škol v kontaktu s kamarády?

- a. Přes sociální síť
- b. Přes Teams (psali jsme si do chatu, povídali jsme si apod)
- c. Telefonovali jsme si
- d. Chodili jsme společně odpoledne ven
- e. Nebyl/a jsem s kamarády téměř v kontaktu
- f. Jiné.....

21. Vyhovovala ti distanční výuka?

- a. Ano, vyhovovala mi
- b. Ne, nevyhovovala mi, raději jsem ve škole

Děkuji za vyplnění dotazníku!